

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

RESSURSANALYSE 2016

UTGIFTER OG BEMANNING I POLITI- OG LENSMANNSETATEN

Innhold

1	SAMMENDRAG	4
2	INNLEDNING	6
2.1	Formål	6
2.2	Innretning og avgrensning	6
3	OVERORDNET UTVIKLING I UTGIFTER	8
3.1	Generelle nøkkeltall	8
3.2	Overordnet fordeling av driftsutgifter	9
4	PERSONELLUTGIFTER	14
4.1	Personellutgifter	14
4.2	Lønnsutgifter	14
4.3	Overtid i politiet	15
5	ANDRE DRIFTSUTGIFTER	18
5.1	Eiendom, bygg, og anlegg (EBA)	18
5.2	Materiellutgifter	20
5.3	Tjenester	24
6	BEMANNING OG DEKNINGSGRAD	26
6.1	Bemanning	26
6.2	Dekningsgrad	29
6.3	Fremskriving av bemanning og dekningsgrad	30
6.4	Årsverkkostnader i politiet	32
7	REFERANSELISTE	35
8	VEDLEGG 1. DATAKILDER OG DATABEARBEIDING	36
9	VEDLEGG 2. ANTALL ÅRSVERK FOR SIVILE OG JURISTER	38

1 SAMMENDRAG

Politiets ressursanalyse skal understøtte en kunnskapsbasert og målrettet styring av ressursene i politiet.

Driftsutgifter samlet

Det var en styrking av politiets budsjetter fra 2015 til 2016. Driftsutgiftene i politiet økte med 2,8 prosent fra 2015 til 2016, målt i faste priser. Det siste tiåret er politiets budsjetter styrket med om lag en tredjedel. For 2016 er 71 prosent av driftsutgiftene brukt i politidistriktene, 10 prosent i særorganene og 19 prosent i andre enheter i politiet. Driftsutgiftene i politidistriktene var om lag uendret siste år, målt i faste priser. Korrigeres det for at ansatte med oppgaver innenfor IKT ble overført fra politidistriktene til Politiets IKT-tjenester i 2016, var det en svak økning i driftsutgiftene i politidistriktene. Driftskostnadene i Politidirektoratet gikk ned i 2016 sammenlignet med året før.

Personell

Utgiftene til personell er den største utgiftsgruppen i politiet og utgjorde 72 prosent av de totale driftsutgiftene i 2016. Utgiftene til personell økte som følge av flere årsverk i etaten og økt lønnsvekst fra 2015 til 2016. Lønnsutgiftene – eksklusive overtid – økte samlet med 5 prosent fra 2015 til 2016. Bruken av overtid for ansatte i politistillinger gikk ned. Det skyldes blant annet et målbevisst arbeid med tjenesteplanlegging i politidistriktene. Årsverkskostnaden for en polititjenesteperson kan grovt anslås til 1 mill. kroner.

Totalt sett har antall politistillinger økt med 1 415 årsverk siden 2011. I overkant av 1 100 av disse stillingene er gått til styrking av bemanningen i politidistriktene. Antall politiårsverk i politiet økte med 2 prosent mellom 2015 og 2016. I samme periode økte befolkningen med 1 prosent. Dette gjorde at politidekningen – målt som antall politiårsverk per 1 000 innbygger – økte fra 1,74 i 2015 til 1,76 i 2016, målt som årlig gjennomsnitt. Politidekningen anslås å nå 2,0 politiårsverk per 1 000 innbyggere i 2020, gitt siste prognoser for befolkningsvekst, samt et fortsatt høyt studentopptak ved Politihøgskolen.

Eiendom, bygg, og anlegg (EBA)

Utgiftene til EBA utgjorde 10 prosent av de totale driftsutgiftene i etaten i 2016, på linje med nivået de siste årene. Størstedelen er knyttet til husleie. Samlet sett bruker politidistriktene 8 prosent av sine driftsutgifter på husleie. Det er betydelige forskjeller mellom politidistriktene i husleieutgifter per ansatt – fra 54 000 kroner per årsverk til i overkant av 92 000 kroner per årsverk.

Materiell

Utgifter til materiell er i 2016 den nest største utgiftsgruppen i etaten, og utgjør 11 prosent av de totale driftsutgiftene. I politidistriktene er innkjøp og drift og vedlikehold av bil den største utgiften. Utgifter til innkjøp av biler var om lag 96 mill. kroner i 2016. Dette var et betydelig lavere nivå enn i 2015. Dette avspeiler at politidistriktene opplever en krevende budsjettssituasjon. Ved utgangen av 2016 var gjennomsnittlig alder på operative biler (definert som patruljebil og lett transportkjøretøy) 7,3 år i politidistriktene, på linje med nivået ved utgangen av 2014. Det er betydelige forskjeller i gjennomsnittlig alder på de operative bilene mellom politidistriktene. I flere politidistrikt består denne bilparken av gamle biler. Særorganene har i betydelig større grad enn politidistriktene fornyet bilparken sin.

Tjenester

Utgiftene til tjenester inkluderer ekstern støtte og bistand som blir hentet inn i politiet. IKT-tjenester utgjorde 64 prosent av disse utgiftene. Politiets IKT-tjenester og Politidirektoratet står for den største andelen av IKT-utgiftene i etaten. Politiet har en omfattende utviklingsportefølje. Denne utviklingsporteføljen skal bidra til å utvikle og tilrettelegge for en bedre polititjeneste i årene fremover. I 2016 ble det brukt om lag 628 mill. kroner på denne porteføljen. En stor del av kostnadene til IKT-tjenester er knyttet til eksterne IKT-konsulenter som bistår i å utvikle IKT-løsningene i politiet. I politidistriktene er utgiftene til tolk og lege de største postene. Politiet brukte over 120 mill. kroner på tolketjenester i 2016.

Politidistriktenes handlingsrom

På tross av politiets budsjettmessige styrking, opplever politidistriktene at den økonomiske situasjonen er stram, og at den gradvis er blitt strammere. Utgifter til lønn og husleie som andel av de totale driftsutgiftene i politidistriktene har gått noe opp de seneste årene og utgjorde 85,4 prosent i 2016. Dette er utgifter som er bundne på kort sikt og begrenser derfor distriktenes handlingsrom for andre tiltak og investeringer. De resterende midlene skal blant annet dekke utgifter til drift og innkjøp av biler og politiutstyr, reiser og kurs, og ekstern bistand. I gjennomsnitt har politidistriktene i overkant av 120 000 kroner igjen målt ved differansen mellom driftsutgifter og lønn og husleie per årsverk i distriktet. Politidistriktenes kortsiktige handlingsrom er gradvis svekket de siste par årene, målt ved denne indikatoren.

Tallgrunnlaget i rapporten

Tallgrunnlaget for alle tabeller og figurer i rapporten, finnes tilgjengelig på

https://www.politi.no/strategier_og_analyser/statistikker_og_analyser/ressursanalyse/

2 INNLEDNING

2.1 Formål

Ressursanalysen har til formål å understøtte en kunnskapsbasert og målrettet styring av ressursene i politiet. Dette er sjette år på rad som politiet utarbeider en ressursanalyse.

En forutsetning for målrettet styring av ressursbruken, er kunnskap om hvordan tildelte ressurser benyttes. Ressursanalysen gir kunnskap om hvordan bevilgningene til etaten er blitt anvendt over tid. Åpenhet om slike nøkkeltall gjør informasjon om ressursbruken i politiet mer tilgjengelig og gir et bedre grunnlag for å kunne sammenligne enheters ressursbruk, internt over tid og med hverandre. Dyptgående analyser av ressursdisponeringen i det enkelte politidistrikt, særorgan og andre enheter, er ikke innenfor rammen av denne rapporten. Hovedmålgruppene for rapporten er beslutningstakere i politiet og Justis- og beredskapsdepartementet. Politiets innsats og resultater har bred interesse i samfunnet. En målgruppe for rapporten er derfor også samfunnsaktører generelt.

2.2 Innretning og avgrensning

Som i foregående ressursanalyse, grupperes politiet inn i henholdsvis politidistrikt, særorgan og andre enheter.

- **Politidistrikt** består av alle de 12 politidistriktene.
- **Særorgan** består av Kripas, ØKOKRIM, Politiets utlendingsenhet og Utrykningspolitiet.
- **Andre enheter** består av Grensekommisariatet, Nasjonalt ID-senter, Politihøgskolen, Politidirektoratet, Namsfogden i Oslo, Politiets IKT-tjenester og Politiets fellestjenester.

Rapporten dekker i hovedsak årene fra 2011 til 2016. Følgende budsjett- og regnskapskapitler i Statsbudsjettet omfattes av analysen:

- 440 Politi- og lensmannsetaten¹ (med unntak av Grensekommisariatet og Politihøgskolen)
- 442 Politihøgskolen
- 448 Grensekommisariatet

I rapporten er Namsfogden i Oslo skilt ut som egen enhet, fordi den er direkte underlagt Politidirektoratet, mens namsfogder i øvrige politidistrikt er inkludert i de respektive politidistriktene². Politiets sikkerhetstjeneste er ikke inkludert i analysen. Justis- og beredskapsdepartementets egne bevilgninger og Sysselmannen på Svalbard er heller ikke inkludert i analysen. Den 1. januar 2016 ble norsk politi organisert i 12 politidistrikt og det er den nye distriktstrukturen som er anvendt i denne ressursanalysen, til forskjell fra tidligere år. Det er etablert barnehus i 11 politidistrikt i perioden 2008 – 2016. Nasjonalt ID-senter ble etablert i 2010. Nasjonalt ID-senter fikk egen hovedbok fra regnskapsåret 2012, før dette ble deres utgifter ført sammen med Politiets utlendingsenhet. Fra 2005 er politiets ATK-senter (Automatisk trafikkontroll) organisert som en driftsenhet under Nordmøre og Romsdal politidistrikt, og inngår nå i Møre og Romsdal politidistrikt. ATK-senteret har 25 ansatte. I 2013 ble det etablert et felles attestkontor i Øst-Finnmark politidistrikt. Øst-Finnmark politidistrikt inngår per 1.1.2016 i Finnmark politidistrikt.

I rapporten analyseres utgiftssiden i politi- og lensmannsetaten. Inntektssiden behandles gjennomgående ikke, da gebyrinntekter og bøter som politiet regnskapsfører overføres til statskassen. Det blir imidlertid korrigert for internhandel, se vedlegg for en nærmere beskrivelse.

1 Fra 2005 til 2013 hadde Oslo politidistrikt eget budsjettkapittel (441), men fra og med 2014 får de bevilgningene over post 440 som de andre politidistriktene. Tall for perioden 2005 til 2013 inkluderer post 441, i tillegg til de overnevnte budsjett- og regnskapskapitlene.

2 Namsfogden i Bergen er inkludert i tallene for Vest politidistrikt, Namsfogden i Stavanger er inkludert i tallene for Sør-Vest politidistrikt og Namsfogden i Trondheim er inkludert i tallene for Trøndelag politidistrikt.

3 OVERORDNET UTVIKLING I UTGIFTER

3.1 Generelle nøkkeltall

3.1.1 Regnskapsførte utgifter

I 2016 var de totale nominelle regnskapsførte utgiftene i politi- og lensmannsetaten om lag 15,5 mrd. kroner, når det korrigeres for internhandel i etaten³, se figur 3.1. Driftsutgiftene var i underkant av 15 mrd. kroner. Spesielle driftsutgifter er utgifter knyttet til asylsaker og andre utlendingssaker. Føringerne på denne posten tilhører nesten utelukkende Politiets utlendingsenhet. Som det fremgår av figuren har spesielle driftsutgifter vært på et høyere nivå de siste årene sammenlignet med tidligere år. Det er kun driftsutgifter som brukes videre i rapporten.

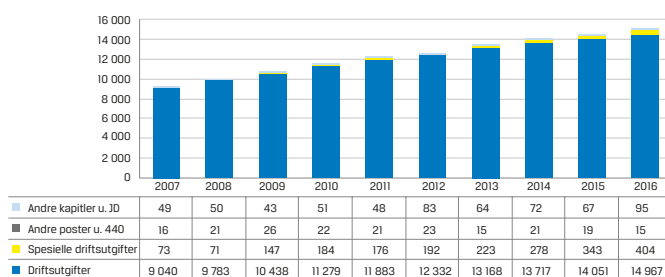
Som et tiltak for å gjøre offentlig forvaltning mer effektiv, innførte Regjeringen i 2015 en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform (ABE-reformen). Det forutsettes i reformen at alle statlige virksomheter gjennomfører tiltak for å bli mer effektive, og at deler av «gevinsten fra mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene» overføres til fellesskapet gjennom de årlige budsjettene. I 2016 var ABE-kuttet på 0,7 prosent. Dette utgjorde for politiet samlet 93,7 mill. kroner i 2016. Denne summen er således i praksis kuttet i budsjettet til politiet for 2016 sammenlignet med budsjettet for 2015.

3.1.2 Driftsutgifter

Målt i faste priser økte driftsutgiftene i politi- og lensmannsetaten fra 11,0 mrd. kroner i 2007 til 15,0 mrd. kroner i 2016, en økning på i underkant av 36 prosent, se figur 3.2. Politidistriktene har i samme periode hatt en realvekst i driftsutgifter på 21 prosent, særorgan en realvekst på i overkant av 67 prosent, og andre enheter en realvekst på om lag 107 prosent.

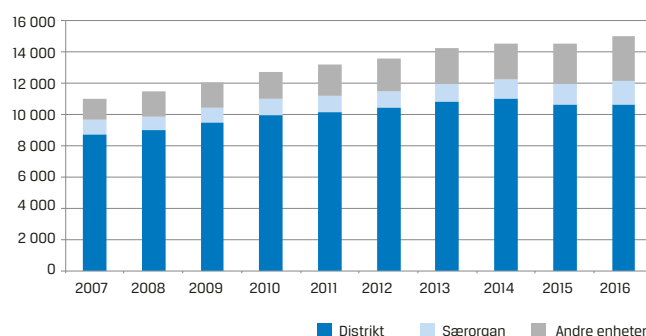
Som det fremgår av tabell 3.1 økte driftsutgiftene med 411 mill. kroner fra 2015 til 2016, målt i faste priser. Personellutgiftene økte mest, målt i kroner.

Figur 3.1 Regnskapsførte utgifter i politi- og lensmannsetaten. Nominelle tall. Tall i mill. kroner. 2007 – 2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 3.2 Driftsutgifter i politidistrikter, særorgan og andre enheter i politiet. Faste 2016-kroner. Tall i mill. kr. 2007-2016

Kilde: Politidirektoratet og Statistisk sentralbyrå

3 Se vedlegg om internhandel.

Tabell 3.1. Driftsutgifter i politiet. 2015-2016. Tall i mill. kroner. Faste 2016-kroner

	2015	2016	Endring i mill. kroner	Endring i %
1. Personell	10 619	10 808	189	1,8%
2. Eiendom, bygg, anlegg (EBA)	1 465	1 551	86	5,9%
3. Materiell	1 687	1 710	23	1,4%
4. Tjenester	764	885	122	15,9%
5. Diverse	22	13	-9	-40,4%
Totalsum	14 557	14 967	411	2,8%

Kilde: Politidirektoratet

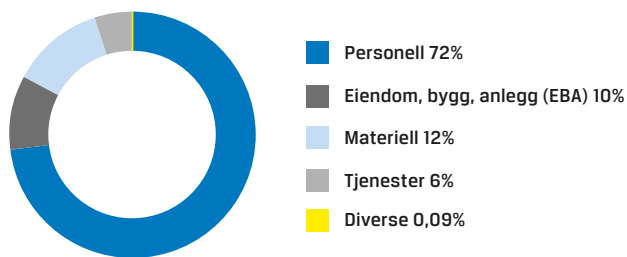
3.2 Overordnet fordeling av driftsutgifter

3.2.1 Fordeling av politi- og lensmannsetatens driftsutgifter

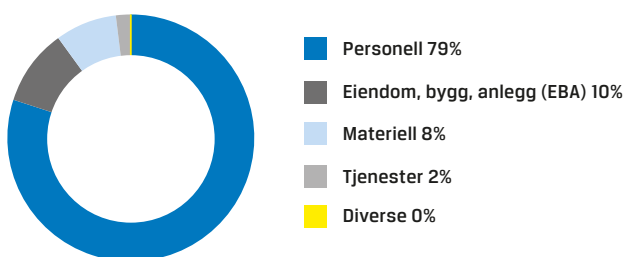
Den klart største driftsutgiften i politiet er utgifter til personell, se figur 3.3. I 2016 utgjorde denne utgiften om lag 72 prosent av de totale driftsutgiftene. Videre utgjør materiell og eiendom, bygg og anlegg (EBA) henholdsvis 12 prosent og 10 prosent. Den fjerde største gruppen er tjenester som stod for 6 prosent av de totale driftsutgiftene i 2016. Utgiftene til IKT er en stor underpost både for materiell og tjenester. En mer detaljert gjennomgang av disse underpostene gis i kapittel 5.

3.2.2 Fordeling av driftsutgifter i politidistriktene

79 prosent av de totale driftsutgiftene til politidistriktene gikk til personellutgifter, se figur 3.4. Denne andelen er således høyere enn for etaten samlet. I likhet med etaten totalt, gikk 10 prosent av driftsutgiftene i distriktene til eiendom, bygg og anlegg i 2016.

Figur 3.3 Fordeling av politiets driftsutgifter. Prosent. 2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 3.4 Fordeling av politidistriktenes driftsutgifter. Prosent. 2016

Kilde: Politidirektoratet

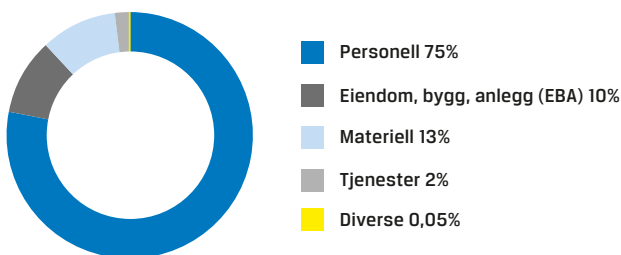
3.2.3 Fordeling av driftsutgifter i særorganene

I særorganene utgjorde personellutgiftene om lag 75 prosent i 2016, se figur 3.5. Med særorgan menes Kripo, Politiets utlendingsenhet, ØKOKRIM og Utrykningspolitiet. Som det fremgår av figuren er andelen materiellutgifter noe høyere og andelen personellutgifter noe lavere sammenlignet med politidistriktene.

3.2.4 Fordeling av driftsutgifter i andre enheter

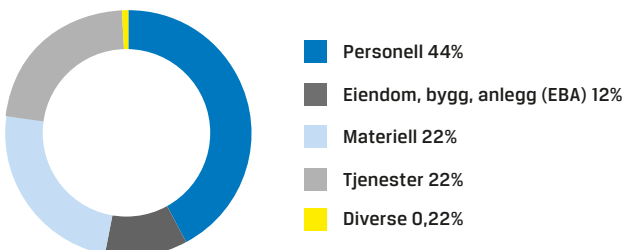
Figur 3.6 viser driftsutgifter i andre enheter i politiet. Disse enhetene er Politihøgskolen, Grensekommissariatet, Namsfogden i Oslo, Nasjonalt ID-senter, Politidirektoratet, Politiets fellestjenester og Politiets IKT-tjenester. Fordelingen av utgiftene er forskjellig fra fordelingen for særorgan og politidistrikt. Personellutgiftene utgjør om lag 44 prosent. Materiell- og tjenesteutgiftene utgjør om lag 22 prosent hver.

Figur 3.5 Fordeling av særorganenes driftsutgifter. Prosent. 2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 3.6 Fordeling av andre enheters driftsutgifter. Prosent. 2016

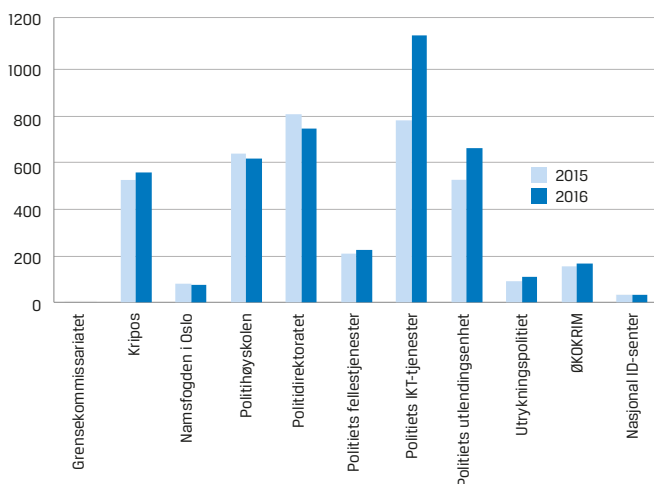

Kilde: Politidirektoratet

Som det fremgår av figur 3.7 er det Politiets IKT-tjenester og Politiets utlendingsenhet som har økt sine driftsutgifter mest fra 2015 til 2016. Politiet har en omfattende utviklingsportefølje. I 2016 ble 27 prosent av utviklingsporteføljen utgiftsført som materiell- og tjenesteutgifter i Politidirektoratet, og resterende hos øvrige enheter i etaten, først og fremst i Politiets IKT-tjenester. Denne utviklingsporteføljen skal bidra til å utvikle og tilrettelegge for en bedre polititjeneste i årene fremover. I 2016 ble det brukt om lag 628 mill. kroner på denne porteføljen i etaten. Dette var en økning på om lag 29 prosent sammenlignet med nivået i 2015. Prosjekter innenfor Implementering av Nærpolitireformen, Utvikling av IKT-infrastruktur og applikasjoner og Tiltak for å styrke ID-forvaltningen utgjorde til sammen 78 prosent av porteføljen. Utgiftene knyttet til utviklingsporteføljen ligger innbakt i tallene for driftsutgiftene i politiet.

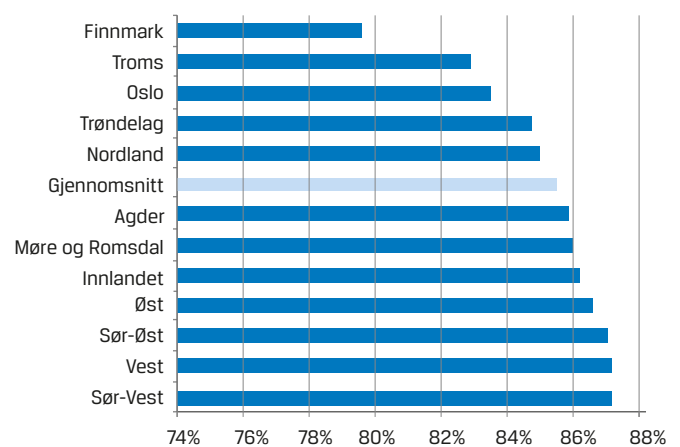
Driftsutgiftene i Politidirektoratet består av utgifter til selve driften av direktoratet og oppgaver/tiltak som direktoratet har ansvar for på vegne av etaten, deriblant en andel av utviklingsporteføljen. Som det fremgår av figur 3.7 gikk driftsutgiftene i Politidirektoratet noe ned fra 2015 til 2016. Hovedårsakene til denne reduksjonen skyldes at en større andel av utviklingsporteføljen ble utgiftsført hos andre enheter i etaten, og at utgiftsføring av Nødnett ble overført fra Politidirektoratet til politidistriktene. Dette ble delvis motvirket av økning i utgifter knyttet til FN-opppdrag og Frontex (blant annet Triton/Poseidon).

Figur 3.7 Driftsutgifter særorgan og andre enheter. Tall i mill. kroner. Faste 2016-kroner. 2015-2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 3.8 Utgifter til lønn, pluss arbeidsgiveravgift, og husleie i prosent av totale driftsutgifter. Prosent. 2016

Kilde: Politidirektoratet

3.2.5 Distriktenes kortsiktige handlingsrom

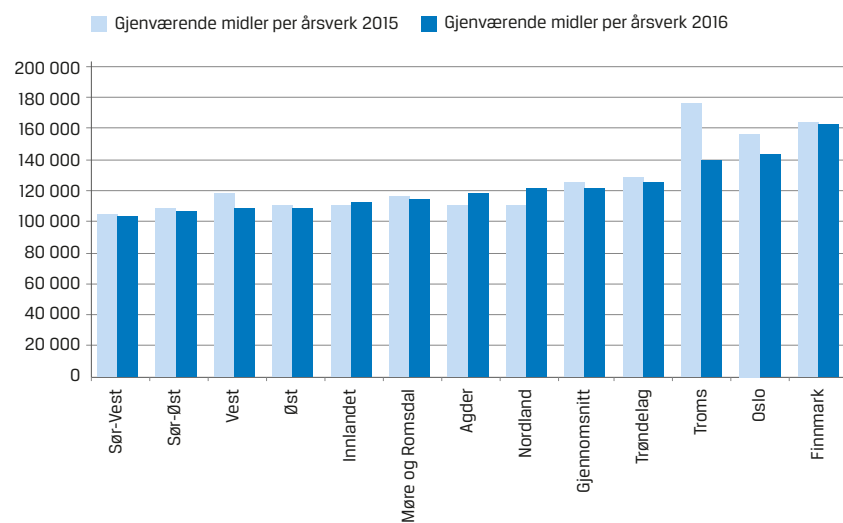
Utgifter til lønn, inklusiv arbeidsgiveravgift, og husleie utgjør en betydelig andel av driftsutgiftene i politidistriktene. I gjennomsnitt brukte politidistriktene 85,4 prosent av utgiftene til disse to utgiftsgruppene i 2016, se figur 3.8. Dette er en svak økning fra nivåene i 2014 og 2015. Utgifter til stillinger og husleie er bundne utgifter på kort sikt. Politidistriktene har således begrenset handlingsrom for ulike tiltak og aktiviteter etter at utgiftene til ansatte og husleie er dekket. Det er imidlertid forskjeller mellom politidistriktene i hvor stor andel som brukes på lønn og husleie. I Finnmark politidistrikt gikk 79,5 prosent av driftsutgiftene på disse to postene, mens andelen var i underkant 8 prosentpoeng høyere i Sør-Øst, Vest og Sør-Vest politidistrikt.⁴

I figur 3.9 fremgår totalen av de resterende midlene – det vil si differansen mellom totale driftsutgifter og utgifter til lønn og husleie – fordelt per årsverk i de ulike politidistriktene. Disse resterende midlene skal blant annet dekke

utgifter til drift og innkjøp av biler og politiutstyr, reiser og kurs, og ekstern bistand. I gjennomsnitt har politidistriktene i overkant av 120 000 kroner per årsverk igjen. Dette er en nedgang fra 2014 og 2015, da tallene var henholdsvis om lag 144 000 og 125 000 kroner per årsverk, målt i faste 2016-priser. Det er relativt små forskjeller mellom politidistriktene. De fleste politidistrikt har fått en nedgang i handlingsrom målt ved denne indikatoren. Nedgangen er størst i Troms politidistrikt. Det skyldes blant annet betydelig økte husleieutgifter i forbindelse med innflytting i nytt politihus. Det understrekes at tallene ikke er direkte sammenlignbare. Flere politidistrikt, deriblant Oslo og Finnmark, har særskilte oppgaver med egne budsjettbehov. Eksempler på dette er hovedstadsoppgaver og helikoptertjenesten for Oslo politidistrikt, og grense- og Schengenkontroll for Finnmark politidistrikt. I Nordland politidistrikt og Agder politidistrikt gikk handlingsrommet noe opp fra 2015 til 2016. Dette skyldes blant annet at økningen i bemanningen fra 2015 til 2016 i disse politidistriktene har vært lav. Se tabell 6.2.

⁴ Norge har differensierte satser på arbeidsgiveravgift som gir utslag i denne oversikten. For eksempel betales det ingen arbeidsgiveravgift i Finnmark og redusert sats i Troms.

Figur 3.9 Gjenværende midler etter lønn og husleie, per årsverk i politidistriktene. 2015 og 2016.
Målt i 2016-kroner

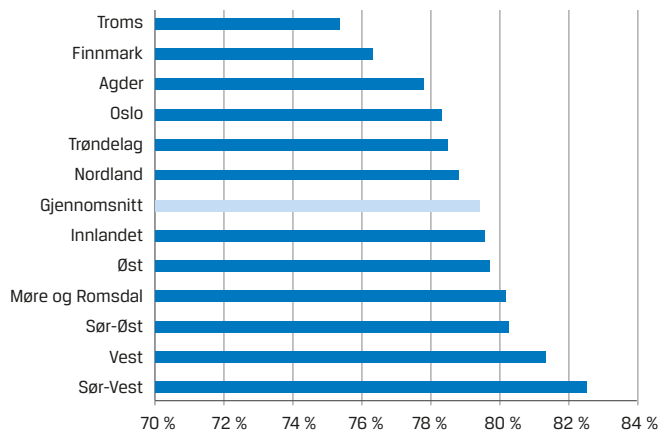
Kilde: Politidirektoratet

4 PERSONELLUTGIFTER

4.1 Personellutgifter

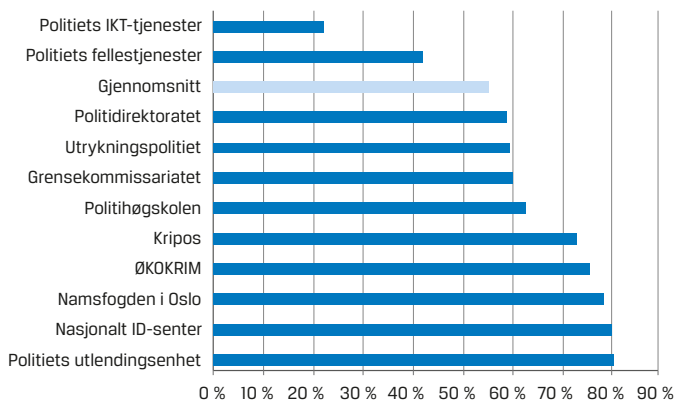
Utgifter til personell er den største utgiftsgruppen i politi- og lensmannsetaten. I 2016 var det 15 715 årsverk totalt i politiet, se kapittel 6. Personellutgifter består av utgifter tilknyttet lønn og godtgjørelser til alle ansatte. Alle ansatte inkluderer også vikarer, praktikanter/ lærlinger og rengjøringspersonell. Utgiftsposten omfatter i tillegg refunderbare lønnsutgifter, trygder, pensjoner og arbeidsgiveravgift.

Figur 4.1 Personellutgiftenes andel av driftsutgiftene i politidistriktene. Prosent. 2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 4.2 Personellutgiftenes andel av driftsutgiftene i særorgan og andre enheter. Prosent. 2016

Kilde: Politidirektoratet

I gjennomsnitt går i underkant av 80 prosent av driftsutgiftene i politidistriktene til personellutgifter, se figur 4.1. Andelen varierer mellom politidistriktene, fra 75 prosent i Troms politidistrikt til i underkant av 83 prosent i Sør-Vest politidistrikt. I Finnmark og Troms politidistrikt betales det lavere arbeidsgiveravgift enn i resten av landet. Det vil isolert sett trekke ned personellutgiftene i disse politidistriktene. Ulike bemanningsnivåer, samt ulike prioriteringer med hensyn på utgifter til andre komponenter som lokaler, materiell og tjenester, er også med på å forklare forskjellene mellom distriktene.

I figur 4.2 vises personellutgiftene i de resterende enhetene i politiet. I likhet med politidistriktene bruker særorgan som Politiets utlendingsenhet, Kripas og ØKOKRIM størsteparten av sine driftsbudsjetter på personellutgifter. Politiets IKT-tjenester og Politiets fellestjenester har derimot høye utgifter til materiell og tjenester, slik at personellutgiftene utgjør en mindre andel av driftsbudsjettet.

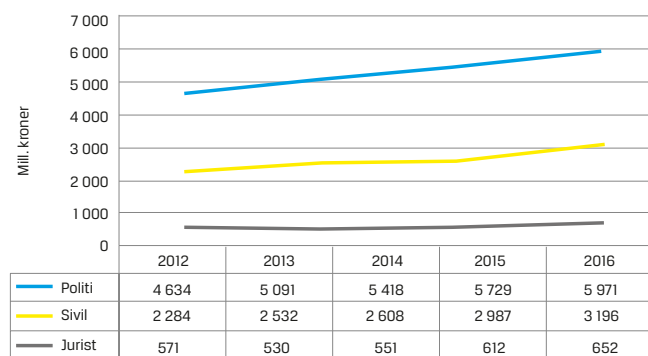
4.2 Lønnsutgifter

I 2016 var den samlede lønnsutbetalingen⁵ for politi- og lensmannsetaten 9,8 mrd. kroner. Figur 4.3 viser utviklingen i nominelle lønnsutgifter i politet fra 2012 til 2016. Fra 2015 til 2016 økte de nominelle lønnsutgiftene med 5 prosent i etaten, se figur 4.4.⁶ De nominelle lønnsutgiftene for ansatte i politistillinger økte med 4,2 prosent, mens for jurister og sivilt ansatte økte lønnsutgiftene med henholdsvis 6,5 prosent og 7,0 prosent i denne perioden.

Lønnsutgifter per årsverk økte med 3,5 prosent for stillingsgruppen sivil og med 2,2 prosent for stillingsgruppen jurist fra 2015 til 2016. Politistillinger hadde en lønnsvekst på 1,2 prosent i samme periode. En lavere lønnsvekst per årsverk for politistillinger kan ha sammenheng med at det ble ansatt mange nyutdannede med lav grunnlønn i 2016.

5 Samlede lønnsutbetalinger inkluderer grunnlønn, samt faste og variable tillegg. Overtid er ikke inkludert. Arbeidsgiveravgift er heller ikke inkludert i tallene for utbetalt lønn.

Figur 4.3 Lønnsutgifter i politiet. Nominelle tall i mill. kroner. 2012-2016

Kilde: Politidirektoratet

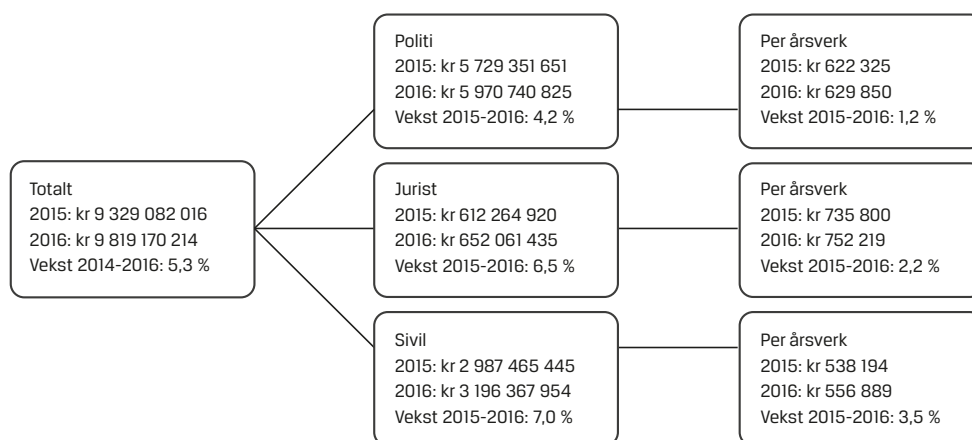
4.3 Overtid i politiet

I 2016 ble det utbetalt 656 mill. kroner i forbindelse med overtidarbeid i politi- og lensmannsetaten. Fordelt på 15 715 årsverk blir dette 41 715 kroner i overtidbetaling per årsverk. Til sammenligning ble det i 2015 utbetalt om lag kroner 42 400 (nominelt) i overtidbetaling per årsverk.

Figur 4.5 viser utbetalinger til overtid for de tre stillingsgruppene i 2015 og 2016. Det er politistillinger som står for den største andelen av overtidsutbetalingen i politiet. Fra 2015 til 2016 ble overtidbruken for denne gruppen redusert med 3 prosent. En medvirkende faktor til denne reduksjonen har vært bedre styring og tjenestepanlegging som følge av etablering av tjenestekontor i politidistriktene.

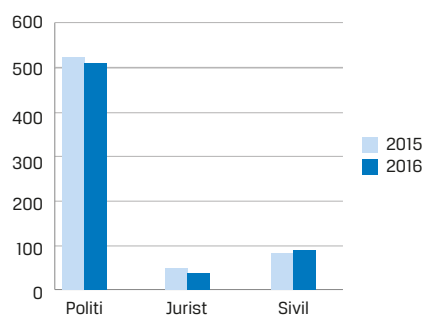
En del av overtidskostnadene i politiet er refunderbare utgifter. For eksempel vil politiet få refundert overtidsgifter knyttet til vakthold på konserter og idrettsarrangementer.

Figur 4.4 Lønnsutgifter for ulike stillingsgrupper. Nominelle tall. 2015-2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 4.5 Overtidsutgifter for ulike stillingsgrupper. Mill. kroner. Faste 2016-kroner. 2015-2016

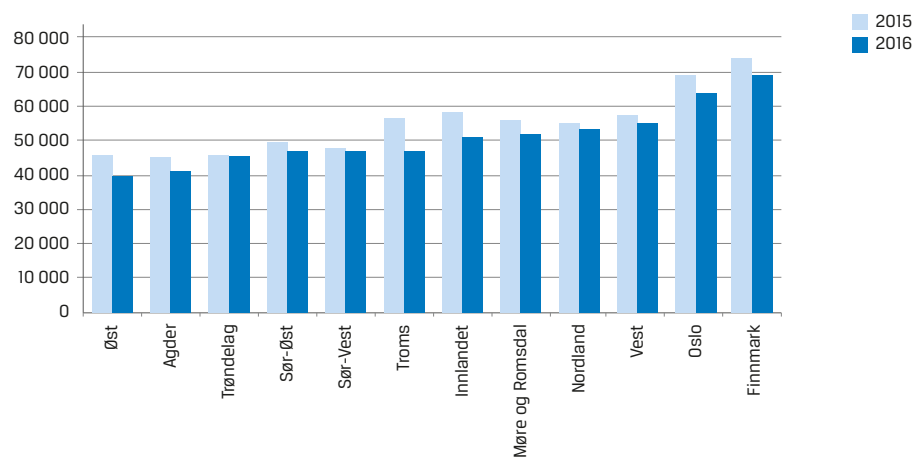

Kilde: Politidirektoratet

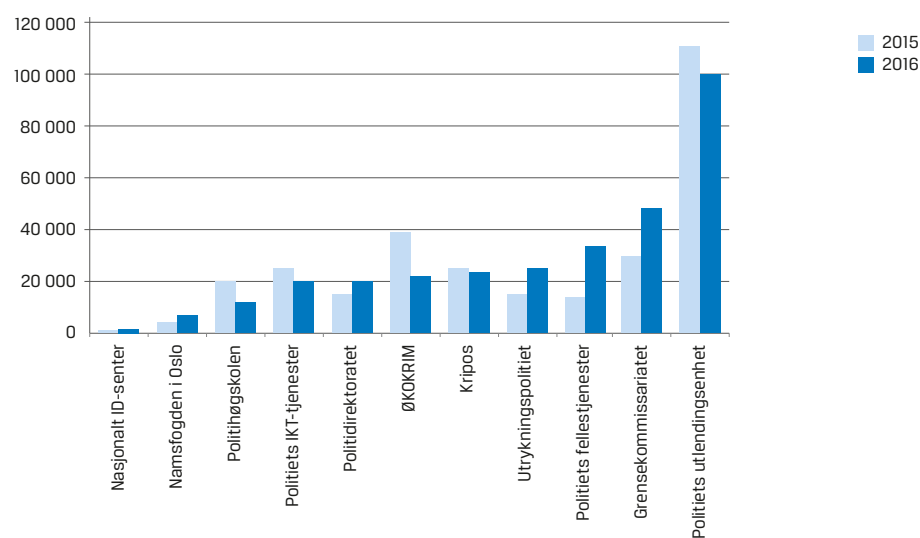
Figur 4.6 viser utgifter til overtid per politiårsverk i hvert politidistrikt. Bruken av overtid varierer en god del mellom politidistriktene, fra 40 000 kroner per politiårsverk i Øst politidistrikt, til om lag 69 000 kroner i Finnmark politidistrikt i 2016. Gjennomgående har det vært en reduksjon i overtidsgiftene per politiårsverk fra 2015 til 2016, målt i faste kroner. Store geografiske avstander i Finnmark politidistrikt, er noe av årsaken til at dette distriktet må bruke relativt sett mer overtid enn andre politidistrikt i oppgaveløsningen. Oslo politidistrikt er blant politidistriktene med høyest overtidbruk per politiårsverk. En årsak til dette er blant annet høy overtidbruk i livvaktjenesten i Den kongelige eskorte som er underlagt Oslo politidistrikt.

Bruken av overtid i særorgan og andre enheter varierer også en god del, se figur 4.7. Politiets utlendingsenhet har klart størst bruk av overtid per årsverk. Uttransporteringer skjer ofte til land med lang reisevei, og overtid må da påberegnes. Overtidsbruken per årsverk er derimot noe redusert fra 2015 til 2016. Politiets utlendingsenhet har hatt en betydelig økning i antall årsverk fra 2015 til 2016, se kapittel 6 for detaljer. Dette kan ha medført at arbeidsmengden og overtidbruken per årsverk har blitt redusert. Ledelsen i enheten har også arbeidet aktivt med å regulere og følge opp bruken av overtid.

ØKOKRIM har hatt en betydelig reduksjon i overtid per årsverk. Dette skyldes blant annet at det i 2015 påløp store overtidskostnader (i forbindelse med hovedforhandling) i en spesielt ressurskrevende sak. I tillegg var antall rettsdager noe lavere i 2016 enn 2015.

Figur 4.6 Overtidsutgifter per politiårsverk i politidistriktene. Faste 2016-kroner. 2015-2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 4.7 Overtid per årsverk i særorgan og andre enheter. Faste 2016-kroner. 2015-2016

Kilde: Politidirektoratet

5 ANDRE DRIFTSUTGIFTER

I dette kapitlet gjennomgås utgifter tilknyttet eiendom, bygg og anlegg (EBA), materiell og tjenester. I 2016 utgjorde disse samlet om lag 28 prosent av de totale driftsutgiftene, se kapittel 3. Under de tre hovedkategoriene EBA, materiell og tjenester, er følgende undergrupper knyttet til kostnader:

EBA	Husleie, Drift, Energi, Vedlikehold, Diverse
Materiell	IKT, Transport, Politistyr, Kontor, Inventar, Annonser og profilering, Kjøp av varer for videresalg, Diverse
Tjenester	IKT, Tolketjenester, Legetjenester, Andre tjenester, Administrative konsulenttjenester, Etterforsknings-tjenester, Juridiske tjenester, Økonomitjenester, Utdanningstjenester, Andre fremmede tjenester, Diverse.

5.1 Eiendom, bygg og anlegg (EBA)

I 2016 var utgiftene til EBA i underkant av 1,6 mrd. kroner i politiet. Det utgjør 10 prosent av de totale driftsutgiftene. Husleie utgjorde majoriteten av utgiftene med 81 prosent av de totale EBA-utgiftene, se tabell 5.1.

5.1.1 Husleie i politidistriktene

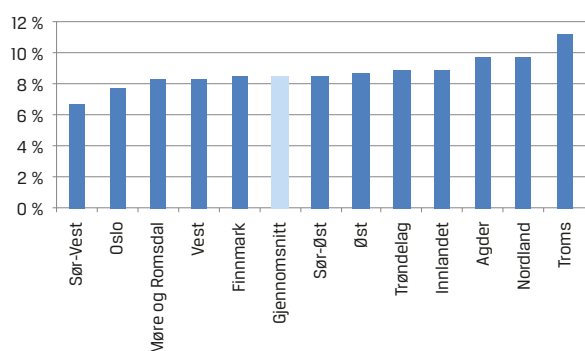
Politiet er avhengig av å ha lokaler som både er tilgjengelig for innbyggerne og som samtidig oppfyller andre krav. Figur 5.1 gir en oversikt over utgifter til husleie som andel av de totale driftsutgiftene. I gjennomsnitt utgjør husleien i overkant av 8 prosent av de totale driftsutgiftene i politidistriktene i 2016. Husleien som andel av de totale driftsutgiftene varierer mellom 7-11 prosent i politidistriktene.

Figur 5.2 gir en oversikt over utgifter til husleie per årsverk i politidistriktene. Politidistriktene fordeler seg omtrent likt i forhold til hverandre sammenlignet med fordelingen i figur 5.1. Per årsverk varierer husleien fra 54 000 kroner i Sør-Vest politidistrikt til 92 000 kroner i Troms politidistrikt. I Troms politidistrikt var det en betydelig økning i husleieutgiftene i 2016 som følge av innflytting i nytt politihus i Tromsø høsten 2015 og 2016 var dermed det første året med fulle husleiekostnader for det nye bygget. Gjennomsnittet for husleieutgiftene per årsverk var 69 000 kroner i 2016.

Tabell 5.1 EBA-utgifter i politidistrikt, særorgan og andre enheter. 2016

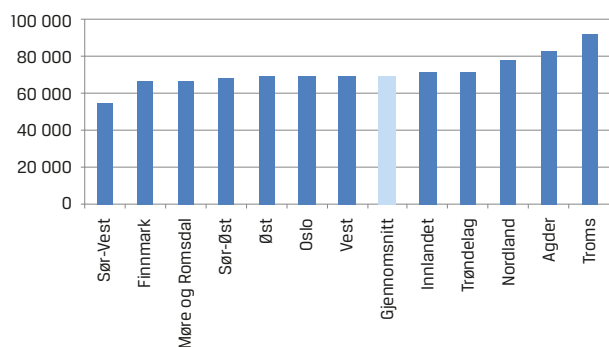
	Politidistrikt	Særorgan	Andre enheter	Totalsum	Prosent av totale EBA-utgifter
Husleie	890 815 139	107 115 060	253 786 079	1 251 716 278	81 %
Drift	65 796 165	6 462 021	18 698 732	90 956 918	6 %
Energi	67 807 408	7 389 274	13 333 484	88 530 166	6 %
Diverse	28 960 487	18 276 207	39 698 020	86 934 714	6 %
Vedlikehold	17 481 036	2 154 715	12 922 689	32 558 441	2 %
Totalsum	1 070 860 235	141 397 278	338 439 004	1 550 696 517	100 %

Figur 5.1 Utgifter til husleie som andel av totale driftsutgifter per politidistrikt. Prosent. 2016

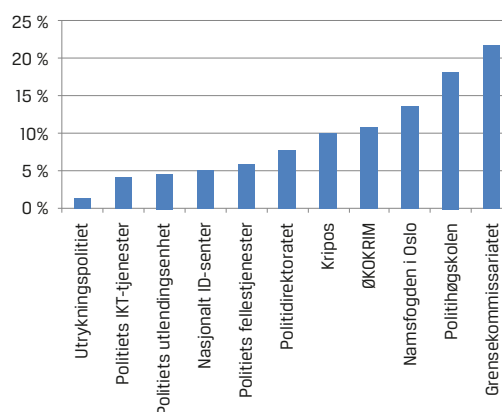
Kilde: Politidirektoratet

Figur 5.2 Utgifter til husleie per årsverk i politidistrikt. Kroner. 2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 5.3 Andel av driftsutgiftene til husleie i særorganene og andre enheter. Prosent. 2016

Kilde: Politidirektoratet

5.1.2 Husleie i særorgan og andre enheter

For de resterende enhetene i politiet varierer husleien som andel av driftsutgiftene mellom 1 prosent for Utrykningspolitiet til 22 prosent for Grensekommissariatet, se figur 5.3. Grensekommissariatet har relativt få årsverk, men er lokalisert på mange steder. Blant annet har de flere kontrollbygg ved grensen til Russland. Politihøgskolen har nest høyest husleie som andel av driftsutgiftene, med 18 prosent. Undervisning av studenter og flere utdanningssteder spredt rundt i landet krever stort arealbehov. Utrykningspolitiet har lavest andel av driftskostnadene som går til husleie. En betydelig andel av deres oppgaveportefølje foregår på veien, og behovet for egne lokasjoner er derfor mindre.

5.2 Materiellutgifter

I 2016 utgjorde materiellutgiftene samlet 1,7 mrd. kroner, se tabell 5.2. For etaten som helhet er utgifter til IKT den største posten.

Tabell 5.2 Materiellutgifter i politidistrikt, særorgan og andre enheter. Tall i mill. kroner. 2016

	Politidistrikt	Særorgan	Andre enheter	Totalsum	Andel av totale materiellutgifter
IKT	301	105	446	853	50 %
Transport	295	35	46	376	22 %
Politiutstyr	124	26	55	205	12 %
Div	39	8	74	120	7 %
Kontor	76	5	15	96	6 %
Inventar	34	17	14	65	4 %
Annonser og profilering	1	3	6	11	1 %
Kjøpte varer for videresalg	0	0	-16	-16	-1 %
Sum	871	199	640	1710	100 %

Kilde: Politidirektoratet

5.2.1 IKT-materiell

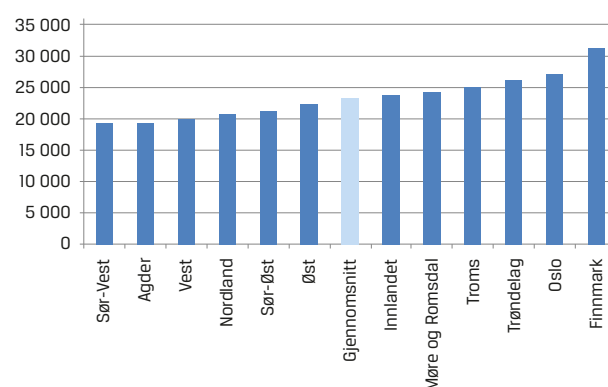
Utgifter knyttet til IKT er den største underkategorien samlet sett, samt for politidistriktene, særorgan og andre enheter enkeltvis. Samlet sett var utgiftene til IKT 853 mill. kroner, hvilket utgjorde halvparten av de totale materialkostnadene.

Gjennomsnittlig brukte politidistriktene 23 000 kroner på IKT-materiell per årsverk i 2016, se figur 5.4. Sør-Vest og Agder politidistrikt hadde de laveste kostnadene per årsverk knyttet til IKT-materiell – rundt 19 000 kroner per årsverk. Finnmark politidistrikt hadde den høyeste kostnaden per årsverk på 31 000 kroner.

I tabell 5.3 vises den relative fordelingen av utgiftene knyttet til IKT-materiell, samt noen underkategorier, fordelt på politidistrikt, særorgan og andre enheter.

52 prosent av alle utgifter knyttet til IKT-materiell er ført på andre enheter, og av disse gikk 78 prosent til Politiets IKT-tjenester. Mens politidistriktene og særorganene bruker mest på maskinvare, bruker andre enheter mest på programvare. Samlet sett er det maskinvare politiet har størst utgifter til.

Figur 5.4. Utgifter til IKT-materiell per årsverk i politidistriktene for 2016

Kilde: Politidirektoratet

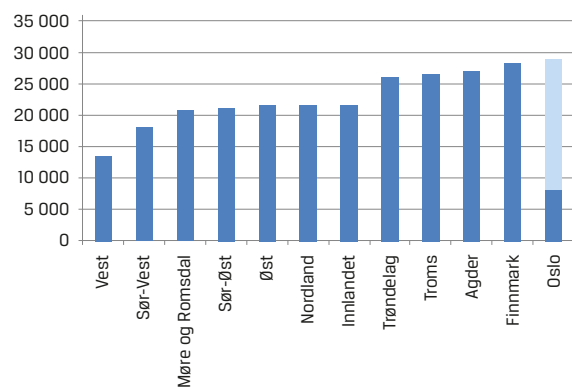
Tabell 5.3. Fordeling av utgifter til IKT-materiell. Prosent. 2016

	Politidistrikt	Særorgan	Andre enheter	Totalt
Driftskostnader telefoni og internett m.m.	10 %	1 %	6 %	17 %
Maskinvare	22 %	6 %	20 %	48 %
Programvare	3 %	5 %	26 %	35 %
Totalt	35 %	12 %	52 %	100 %

Kilde: Politidirektoratet

5.2.2 Transport

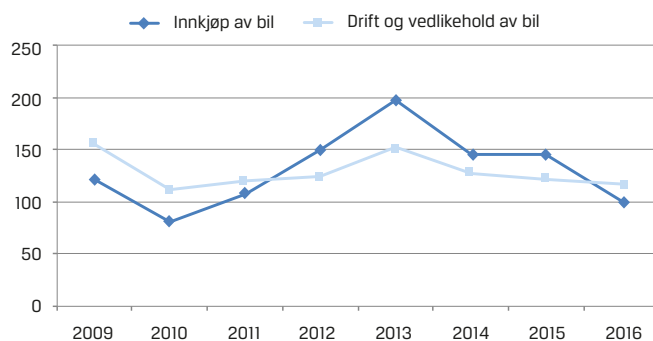
I politiets transportutgifter inngår materiell knyttet til biler, båter, helikopter mm., samt vedlikehold av disse. Figur 5.5 viser transportutgiftene fordelt på politidistriktene. På grunn av innkjøp av helikopter i 2016 er Oslo politidistrikts utgifter til transport om lag 29 000 kroner per årsverk. Hvis utgiftene knyttet til helikopter ikke tas med, har Oslo politidistrikt en utgift på 9 000 kroner per årsverk. Sett bort fra Oslo politidistrikt, varierer kostnader per årsverk fra i underkant av 14 000 kroner i Vest politidistrikt til i underkant av 29 000 kroner i Finnmark politidistrikt.

Figur 5.5 Transportutgifter per årsverk i politidistrikt. Kroner. 2016

Kilde: Politidirektoratet

5.2.3 Utgifter til bil

Bilutgiftene utgjorde om lag 245 mill. kroner av de samlede transportutgifter på 295 mill. kroner (jf. tabell 5.2) i 2016. Bilutgiftene består av innkjøp av biler, drift og vedlikeholdsutgifter, utgifter til leie/leasing og utgifter til bilgodtgjørelse. Det har vært en klar nedgang i politidistriktenes innkjøp av biler siden 2013, se figur 5.6. I 2015 kjøpte politidistriktene biler for 145 mill. kroner, mens investeringene utgjorde beskjedne 96 mill. kroner i 2016. Alt annet likt vil en eldre bilpark innebære at drift og vedlikeholdsutgiftene vil øke. Som det fremgår var disse utgiftene høyere enn investeringsutgiftene i 2016, slik som bildet også var fra 2009 til 2011. Lave bilinvesteringer i 2016 var knyttet til stram økonomisk situasjon i politidistriktene, jf. drøfting i kapittel 3. Utgiftene til leie og leasing av biler utgjorde om lag 20 mill. kroner i 2016.

Figur 5.6 Utgifter til innkjøp og utgifter til drift og vedlikehold av bil i politidistriktene. 2009-2016. Tall i mill. kroner. Faste 2016-kroner

Kilde: Politidirektoratet

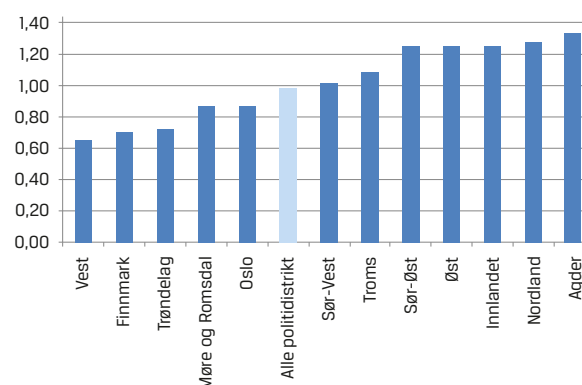
Figur 5.7 viser forholdet mellom utgiftene til drift og vedlikehold versus innkjøp av biler i de ulike politidistriktene. Det er sett på perioden 2009 – 2016 for å glatte ut de årlige svingningene. Hvis forholdet er lik 1, har politidistriktet like store utgifter til drift og vedlikehold og innkjøp av biler. Hvis forholdet er større enn 1, har utgiftene til drift og vedlikehold vært høyere enn utgiftene til innkjøp. Samlet sett har politidistriktene et forholdstall på nær 1. Som det fremgår av figuren er det stor variasjon mellom politidistriktene. Vest politidistrikt har et forholdstall på 0,66, mens Agder politidistrikt i den andre enden av skalaen har et forholdstall på 1,33. Vest politidistrikt og Trøndelag politidistrikt har prioritert bilinvesteringer for å modernisere bilparken i denne perioden. Agder politidistrikt ligger høyt som følge av at de har relativt få operative biler per årsverk samtidig som de operative bilene som distriktet har, blir høyt utnyttet, noe som gir relativt sett høye drifts- og vedlikeholdskostnader.

Drift- og vedlikeholdskostnader i politidistrikt vil også variere ut fra kjørelengde på bilene. Alt annet likt vil politidistrikt med store geografiske avstander og lange avstander mellom tjenestested og fengsler, arrestar og tingretter få økte kjørelengder per bil, noe som bidrar til høyere drift- og vedlikeholdskostnader på bilparken.

5.2.4 Status kjøretøy

Ved utgangen av 2016 var det 3 247 kjøretøy i politiet, se tabell 5.4. Data er basert på innrapportering til Politiets fellestjenester fra enheter i politiet.⁶ Om lag halvparten av kjøretøy i politiet er operative biler. Med operative biler menes patruljebiler (inklusive hundebiler) og lett transportkjøretøy. En stor andel av disse operative bilene er uniformerte. Administrative kjøretøy er om lag en tredel av alle kjøretøy. Ved utgangen av 2016 var gjennomsnittlig alder på de operative bilene i politidistriktene 7,3 år. Det er om lag samme gjennomsnittlige alder som ved utgangen av 2014. Gjennomsnittlig alder på tilsvarende biler i særorgan var 4,8 år.

Figur 5.7 Forholdet mellom utgifter til drift og vedlikehold versus innkjøp av bil i politidistriktene. Gjennomsnitt for perioden 2009-2016

Kilde: Politidirektoratet

I figur 5.8 vises fordelingen av operative biler fordelt som funksjon av alder på bil i politidistrikt. Som det fremgår er en betydelig del av de operative bilene i politidistriktene gamle. Om lag halvparten av de operative bilene er eldre enn 5 år. Tallene avspeiler også at det har vært lave bilinvesteringer i politiet de seneste år. Det skyldes i stor grad en stram økonomisk situasjon i politidistriktene. De operative bilene brukes gjennomgående mye. Det foreligger ikke data på kjørelengde på bilene. Politiets fellestjenester anbefaler at operative biler i utgangspunktet bør byttes ut etter om lag 5 år. Som en regneillustrasjon er det beregnet hva det ville koste å erstatte operative biler eldre enn 5 år. Med en gjennomsnittspris på om lag 1,1 mill. kroner per bil, ville det koste om lag 825 mill. kroner i 2017. Dette viser at det vil innebære betydelige kostnader å fornye bilparken i politiet. Å opprettholde en slik alder på kjøretøyparken på varig basis, ville også innebære et årlig høyere investeringsbeløp enn det etaten de seneste årene har brukt på bilinvesteringer.

⁶ Det tas forbehold om feil i de innrapporterte dataene. En feilkilde kan være at noen av operative kjøretøyene ikke lenger er i bruk, men at dette ikke er blitt innrapportert.

Tabell 5.4 Antall og alder for kjøretøy i politiet. Per 31.12.2016

	Politidistrikt		Særorgan ¹⁾		Andre enheter ²⁾		Sum politidistrikt, særorgan og andre enheter	
	Antall	Gjennomsn. alder	Antall	Gjennomsn. alder	Antall	Gjennomsn. alder	Antall	Gjennomsn. alder
Operative biler	1327	7,3	241	4,8	103	12,6	1671	7,3
<i>Patroljebil</i>	930		203		101		1234	
<i>Lett transportkjøretøy</i>	397		38		2		437	
Administrative kjøretøy	950	7,7	83	6,6	86	13,5	1119	8,1
Andre kjøretøy ³⁾	415		22		20		457	
Sum kjøretøy	2692		346		209		3247	

1) Med særorgan menes Politiets utlendingsenhet, Utrykningspolitiet, Kripes og ØKOKRIM.

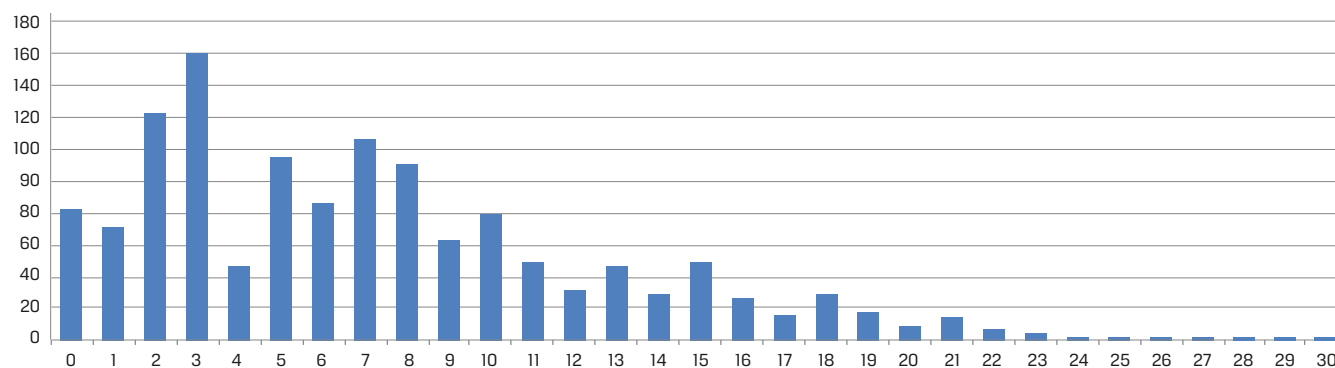
2) Med andre enheter menes Politidirektoratet og Politihøgskolen.

3) Med andre kjøretøy menes for eksempel båter, snøskuter, lastebil/buss mm.

Kilde: Politidirektoratet og Politiets fellestjenester

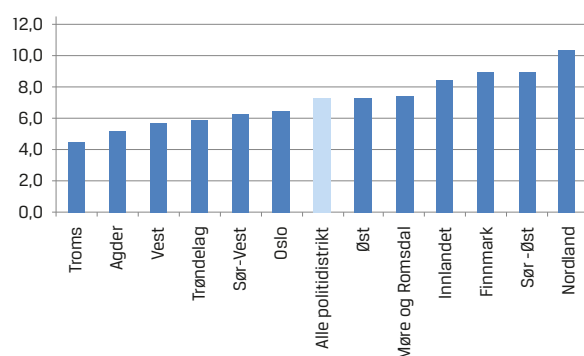
I figur 5.9 vises gjennomsnittsalder for operative biler per politidistrikt. Som det fremgår er gjennomsnittsalderen lavest i Troms politidistrikt med 4,7 år, Agder politidistrikt 5,3 år, Vest politidistrikt 5,6 år og Trøndelag politidistrikt 5,9 år. Som nevnt ovenfor, har Agder politidistrikt, Vest politidistrikt og Trøndelag politidistrikt de senere år

prioritert å investere i operative biler for å holde alderen på bilene nede. Gjennomsnittsalderen er høyest i Nordland politidistrikt med 10,4 år. Høy gjennomsnittlig alder på operative biler i politidistriktene kan trolig også forklares med at noen politidistrikt velger å beholde gamle biler istedenfor å erstatte dem ved innkjøp av nye biler.

Figur 5.8 Fordeling av operative biler som funksjon av alder (målt i år)

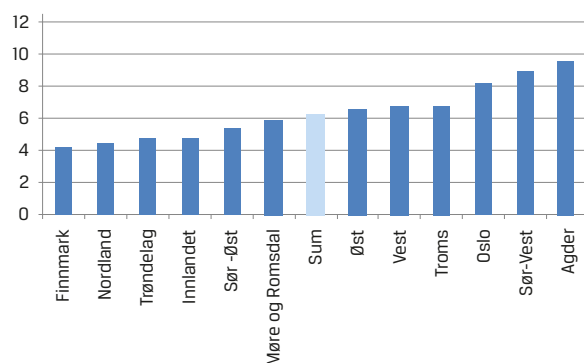
Kilde: Politidirektoratet og Politiets fellestjenester

Figur 5.9 Gjennomsnittlig alder på operative biler.
Per 31.12.2016

Kilde: Politidirektoratet og Politiets fellestjenester

Figur 5.10 Antall politiårsverk per operativt kjøretøy

Kilde: Politidirektoratet og Politiets fellestjenester

Det er også en betydelig variasjon mellom politidistriktene når det gjelder hvor mange kjøretøy som er til disposisjon per politiårsverk. Som det fremgår av figur 5.10 er det i Finnmark politidistrikt om lag 4 politiårsverk per operativt kjøretøy, mens det i Agder politidistrikt er om lag 10 politiårsverk per operativt kjøretøy. Gjennomsnittet for alle politidistriktene er 6,4 årsverk per operativt kjøretøy. En viktig årsak til forskjeller mellom politidistriktene er at politidistrikt med små geografiske avstander mellom politistasjoner/lensmannskontorer innenfor

et tettbygd område, slik som i Oslo politidistrikt, vil automatisk ha større tilgang til kjøretøy siden flere kan bruke bilene som er tilgjengelig. Politidistrikt med store avstander mellom tjenestesteder må – alt annet likt – ha flere biler per årsverk siden tilgjengeligheten er lavere. Finnmark politidistrikt, Nordland politidistrikt, Trøndelag politidistrikt og Innlandet politidistrikt er distrikt med stor geografisk utstrekning og mange små lokasjoner. En grunn til at Agder politidistrikt har lyktes i å forny bilparken sin, jf. figur 5.9, er at de har prioritert dette høyt samtidig som at de har relativt mange politiårsverk per operativ bil.

5.3 Tjenester

Tjenester er en utgiftsgruppe som dekker kjøp av tjenester fra private firmaer, selvstendig næringsdrivende og andre offentlige etater. I 2016 utgjorde kostnader knyttet til tjenester 885 mill. kroner i politiet. Tabell 5.5 gir en oversikt over hvordan disse kostnadene fordeler seg på politidistrikt, særorgan og andre enheter, i tillegg til underkategorier av tjenester. Andre enheter utgjorde den største delen av utgifter til tjenester – noe som tilsvarer 72 prosent av samtlige tjenesteutgifter. For politidistriktene var lege- og tolketjenester de største utgiftspostene. For tolketjenester gir ikke denne oversikten et fullstendig bilde. Det skyldes at det er tatt utgangspunkt i driftsutgifter og ikke spesielle driftsutgifter, se omtale i kapittel 3.1. Tar vi også med spesielle driftsutgifter, utgjør tolkeutgiftene om lag 124 mill. kroner i politiet i 2016, opp fra 108 mill. kroner i 2015. Det er kun Politiets utlendingsenhet som har slike spesielle driftsutgifter. Når det gjelder særorgan og andre enheter var det IKT-tjenester som utgjorde den største utgiften.

5.3.1 IKT-tjenester

Utgifter knyttet til IKT-tjenester er den største tjenestekategorien samlet sett og utgjorde hele 64 prosent av de totale utgiftene til tjenester i politiet i 2016. Figur 5.11 viser hvordan disse utgiftene fordeler seg mellom de underliggende enhetene. Politiets IKT-tjenester står for i overkant av 70 prosent av alle utgiftene til IKT-tjenester, jf. drøfting i kapittel 3.

Tabell 5.5 Tjenesteutgifter i politidistrikt, særorgan og andre enheter. Kroner. 2016

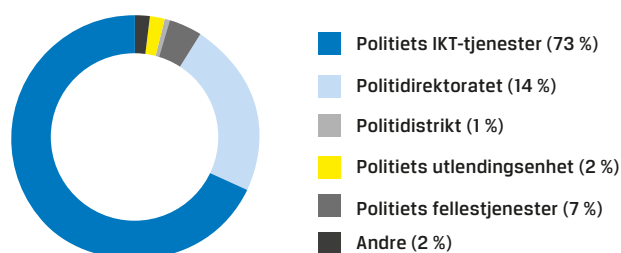
	Politidistrikt	Særorgan	Andre enheter	Totalt	Prosent av totale tjenesteutgifter
IKT	7 126 657	18 156 893	542 773 207	568 056 758	64 %
Tolkjetjenester	68 300 177	1 722 637	165 414	70 188 228	8 %
Legetjenester	68 834 593	307 731	1 867 789	71 010 113	8 %
Andre tjenester	45 064 059	3 445 776	9 111 543	57 621 379	7 %
Administrative konsulenttjenester	1 856 834	3 710 491	37 339 136	42 906 462	5 %
Etterforsknings-tjenester	35 156 626	3 688 455	234 291	39 079 373	4 %
Andre fremmede tjenester	8 695 686	229 634	9 710 132	18 635 453	2 %
Juridiske tjenester	506 232	306 110	2 381 005	3 193 347	0 %
Økonomitjenester	84 039	12 262	4 489 982	4 586 283	1 %
Utdanningstjenester	23 684	18 042	4 206 829	4 248 555	0 %
Diverse	5 080 929	242 151	229 279	5 552 360	1 %
Totalsum	221 198 133	31 004 307	632 875 869	885 078 310	100 %

Kilde: Politidirektoratet

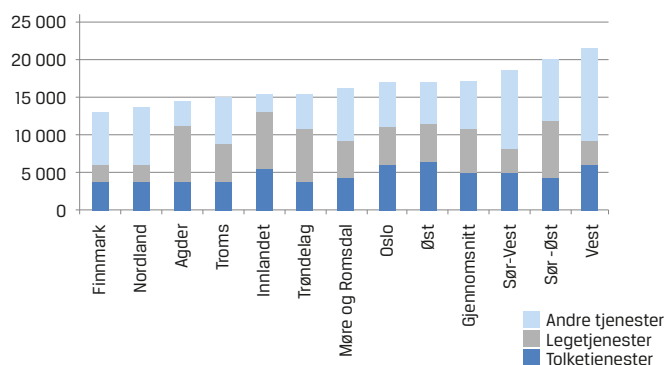
5.3.2 Tjenesteutgifter i politidistriktene

I politidistriktene er det utgifter til lege- og tolketjenester som utgjør de største tjenesteutgiftene. Sammen utgjør de nesten 40 prosent av alle tjenesteutgifter. Figur 5.12 viser en fordeling av disse to tjenestekategoriene, i tillegg til utgifter til andre tjenester per politidistrikt. I gjennomsnitt ble det brukt 17 200 kroner per årsverk på tjenester i politidistriktene. Utgifter per årsverk til tolketjenester varierer fra 3 600 til 6 700 kroner i politidistriktene.

Øst politidistrikt, Oslo politidistrikt og Vest politidistrikt har de største utgiftene per årsverk av tolketjenester. Utgifter knyttet til legetjenester varierer i enda større grad enn tolketjenester mellom distriktene. I 2016 var Finnmark politidistrikt distriktet med lavest utgifter til legetjenester per årsverk, med 1 500 kroner. Sør-Øst politidistrikt var i motsetning det distriktet med høyest utgifter per årsverk til legetjenester, med 7 600 kroner. Utgifter til blodprøver forklarer en stor del av legetutgiftene til dette distriktet i fjor. Etter at Utrykningspolitiet fikk nye rusmålere i fjor, har det vært en sterk økning i antall blodprøver. Det er Utrykningspolitiet som bruker rusmålerne og sender inn blodprøvene, men det er politidistriktene som betaler regningen. Utrykningspolitiet implementerte de nye rusmålerne i Sør-Øst politidistrikt i 2016.

Figur 5.11 Andel av de totale utgiftene til IKT-tjenester fordelt på enheter. Prosent 2016

Kilde: Politidirektoratet

Figur 5.12 Tjenesteutgifter per årsverk i distriktene. Kroner. 2016

Kilde: Politidirektoratet

6 BEMANNING OG DEKNINGSGRAD

I dette kapitelet gjennomgås bemanning av politi-, jurist-, og sivile stillinger i perioden 2011 – 2016 i politiet, samt forholdet mellom antall politiårsverk og antall innbyggere, såkalt dekningsgrad.⁷

6.1 Bemanning

I 2016 var det 15 715 årsverk totalt i politiet, se tabell 6.1.⁸ Samlet sett økte bemanningen med 2 233 årsverk, tilsvarende 17 prosent, fra 2011 til 2016. Antall politiårsverk økte med 1 415 i perioden. I 2016 fordelte årsverkene seg på 59 prosent politistillinger, 36 prosent sivile stillinger og 5 prosent juriststillinger. Sammenlignet med både 2015 og med 2011 er det særorgan og andre enheter som har hatt størst vekst i antall årsverk.

Blant særorganene er det Politiets utlendingsenhet som har hatt størst økning i antall stillinger. Her økte bemanningen fra 677 stillinger i 2015 til 829 stillinger i 2016, se tabell 6.2. Med samme begrunnelse som i 2015 har enheten blitt tilført flere årsverk for å håndtere den økte arbeidsmengden knyttet til økte resultatkrav kombinert med et relativt høyt nivå i antall flyktninger og andre migranter.

Blant andre enheter er det Politiets IKT-tjenester som har hatt størst økning i antall stillinger. De økte fra 244 stillinger i 2015 til 351 stillinger i 2016. Dette har sammenheng med økt satsning på IKT-forvaltning i politiet og beslutning om helhetlig styring og organisering av IKT, der Politiets IKT-tjenester er tillagt det samlede ansvaret

Tabell 6.1 Antall årsverk i politidistrikt, særorgan og andre enheter fordelt på stillingskategorier. 2011-2016

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	Endring i prosent 2011-2016	Endring i prosent 2015-2016
Politistillinger	Distrikt	7 344	7 430	7 771	8 056	8 318	8 461	15 %	2 %
	Særorgan	357	387	416	482	556	597	67 %	7 %
	Andre enheter	100	109	145	145	153	158	58 %	3 %
	Totalt	7 801	7 926	8 333	8 683	9 028	9 216	18 %	2 %
Juriststillinger	Distrikt	677	688	649	666	719	754	12 %	5 %
	Særorgan	70	71	56	63	66	69	-2 %	4 %
	Andre enheter	59	60	19	16	16	17	-71 %	5 %
	Totalt	806	818	723	745	801	840	4 %	5 %
Sivile stillinger	Distrikt	3 532	3 529	3 607	3 629	3 666	3 628	3 %	-1 %
	Særorgan	613	604	622	679	751	866	41 %	15 %
	Andre enheter	730	816	886	953	1 028	1 164	60 %	13 %
	Totalt	4 875	4 948	5 115	5 260	5 445	5 659	16 %	4 %
Totalt	Distrikt	11 553	11 646	12 026	12 352	12 703	12 844	11 %	1 %
	Særorgan	1 040	1 062	1 094	1 223	1 374	1 532	47 %	11 %
	Andre enheter	889	985	1 049	1 111	1 197	1 339	51 %	12 %
	Totalt	13 482	13 693	14 170	14 685	15 274	15 715	17 %	3 %

Kilde: Politidirektoratet

7 Som påpekt i kapittel 2.2 er Politiets sikkerhetstjeneste ekskludert fra analysene.

8 Tallene er beregnet som et gjennomsnitt av månedlig bemanning det aktuelle året, se vedlegg for en nærmere forklaring.

Tabell 6.2 Antall årsverk totalt fordelt på politidistrikt, særorgan og andre enheter. ¹⁾ 2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Endring i prosent 2011-2016	Endring i prosent 2015-2016
Agder	607	589	601	614	626	630	4 %	1 %
Finnmark	281	294	318	343	352	378	35 %	8 %
Innlandet	732	725	740	774	789	797	9 %	1 %
Møre og Romsdal	460	462	475	492	510	514	12 %	1 %
Nordland	655	637	643	662	669	673	3 %	1 %
Oslo	2722	2800	2831	2865	2973	2982	10 %	0 %
Sør-Vest	926	952	1009	1043	1081	1107	19 %	2 %
Sør-Øst	1451	1434	1496	1511	1543	1560	7 %	1 %
Troms	308	303	303	306	314	331	7 %	5 %
Trøndelag	858	884	898	919	942	942	10 %	0 %
Vest	1089	1104	1166	1211	1229	1249	15 %	2 %
Øst	1463	1460	1548	1612	1676	1681	15 %	0 %
SUM DISTRIKT	11553	11646	12026	12352	12703	12844	11 %	1 %
Kripos	445	453	469	486	499	512	15 %	3 %
ØKOKRIM	143	141	140	145	151	147	2 %	-3 %
Utrykningspolitiet	51	51	51	49	47	45	-12 %	-6 %
Politiets utlendingsenhet	400	418	434	544	677	829	107 %	22 %
SUM SÆRORGAN	1040	1062	1094	1223	1374	1532	47 %	11 %
Grensekommisariatet	4	4	5	5	5	5	25 %	3 %
Nasjonalt ID-senter	0	30	33	35	35	39		11 %
Namsfogden i Oslo	111	111	115	117	113	114	3 %	1 %
Politiets Data- og materielltjeneste (delt fra 01.03.2014)	260	274	296					
Politiets fellestjenester (fra 01.03.2014)				115	119	135		13 %
Politiets IKT-tjenester (fra 01.03.2014)				210	244	351		44 %
Politidirektoratet	164	171	187	221	267	275	68 %	3 %
Politi høyskolen	350	395	413	408	412	420	20 %	2 %
SUM ANDRE ENHETER	889	985	1049	1111	1197	1339	51 %	12 %
SUM	13482	13693	14170	14685	15274	15715	17 %	3 %

1) Se vedlegg 1 for dokumentasjon av hvordan årsverk er beregnet.

Kilde: Politidirektoratet

Tabell 6.3 Antall politiårsverk fordelt på politidistrikt, særorgan og andre enheter. ¹⁾2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Endring i prosent 2011-2016	Endring i prosent 2015-2016
Agder	414	403	416	427	435	439	6 %	1 %
Finnmark	174	182	194	212	212	235	35 %	11 %
Innlandet	457	452	471	501	509	514	13 %	1 %
Møre og Romsdal	293	298	305	320	332	337	15 %	1 %
Nordland	411	401	409	424	431	433	5 %	0 %
Oslo	1743	1799	1844	1894	1975	2008	15 %	2 %
Sør-Vest	574	596	643	671	700	718	25 %	3 %
Sør-Øst	942	932	985	991	1020	1039	10 %	2 %
Troms	191	186	189	193	199	212	11 %	6 %
Tøndelag	569	590	604	616	638	643	13 %	1 %
Vest	695	704	756	788	806	822	18 %	2 %
Øst	884	886	956	1019	1062	1061	20 %	0 %
SUM DISTRIKT	7344	7430	7771	8056	8318	8461	15 %	2 %
Kripos	180	185	198	206	210	210	17 %	0 %
ØKOKRIM	36	33	32	30	31	29	-20 %	-7 %
Utrykningspolitiet	30	30	30	28	26	24	-17 %	-4 %
Politiets utlendingsenhet	111	139	157	218	291	334	200 %	15 %
SUM SÆRORGAN	357	387	416	482	556	597	67 %	7 %
Grensekommisariatet	0	0	0	0	0	0		
Nasjonalt ID-senter	0	0	0	0	0	0		
Namsfogden i Oslo	0	0	0	0	0	0		
Politiets Data- og materielltjeneste (delt fra 01.03.2014)	6	4	2					
Politiets fellestjenester (fra 01.03.2014)				1	1	1		33 %
Politiets IKT-tjenester (fra 01.03.2014)				3	4	7		62 %
Politidirektoratet	1	2	29	31	38	42	*	12 %
Politihogskolen	93	104	113	111	110	108	16 %	-2 %
SUM ANDRE ENHETER	100	109	145	145	153	158	58 %	3 %
SUM	7801	7926	8333	8683	9028	9216	18 %	2 %

* Økning i Politidirektoratet fra 1 årsverk i 2011 til 42 årsverk i 2016. Økningen skyldes i) endring i hvordan man teller politiinspektører uten påtalekompetanse og ii) opprettelse av situasjonssenteret.

1) Se vedlegg 1 for dokumentasjon av hvordan årsverk er beregnet.

Kilde: Politidirektoratet

Tabell 6.4. Antall årsverk i politistillinger per 1 000 innbyggere. Politidistrikt. 2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Endring i deknings- grad 2011-2016	Endring i deknings- grad 2015-2016
Agder	1,47	1,41	1,44	1,46	1,48	1,47	0,01	0,00
Finnmark	2,36	2,45	2,60	2,82	2,80	3,09	0,73	0,29
Innlandet	1,23	1,21	1,25	1,33	1,35	1,36	0,13	0,01
Møre og Romsdal	1,16	1,17	1,19	1,23	1,27	1,28	0,12	0,01
Nordland	1,51	1,47	1,49	1,53	1,56	1,56	0,05	0,00
Oslo	2,25	2,27	2,29	2,31	2,37	2,37	0,13	0,01
Sør-Vest	1,19	1,21	1,28	1,32	1,36	1,39	0,20	0,03
Sør-Øst	1,40	1,37	1,43	1,43	1,46	1,47	0,08	0,02
Troms	1,56	1,50	1,51	1,53	1,56	1,65	0,09	0,09
Trøndelag	1,33	1,35	1,37	1,38	1,42	1,42	0,09	0,00
Vest	1,25	1,25	1,32	1,36	1,38	1,40	0,15	0,02
Øst	1,34	1,32	1,41	1,48	1,52	1,50	0,16	-0,02
SUM POLITIDISTRIKT	1,48	1,48	1,53	1,57	1,60	1,62	0,13	0,01
SUM INKL. SÆRORGAN OG ANDRE ENHETER	1,58	1,60	1,64	1,69	1,74	1,76	0,18	0,02

Kilde: Politidirektoratet

for IKT i etaten, herunder samband. Som følge av dette er medarbeidere overført til Politiets IKT-tjenester fra Politiets fellestjenester/Samband og fra politidistriktene. I tillegg er det etablert nye stillinger, både for å erstatte bruk av eksterne konsulenter og for å kunne håndtere en økt oppgavemengde.

Oslo politidistrikt har klart flest årsverk i etaten. Geografisk er politidistriktet relativt lite, men politidistriktet har desto flere innbyggere og den klart største saksmengden av alle politidistrikt. I tillegg har Oslo politidistrikt ansvar for særskilte oppgaver, som nasjonalt ansvar for Kongehusets sikkerhet og nasjonale beredskapsoppgaver, noe som fordrer ressurser.

Tabell 6.3 viser fordelingen av politiårsverk i politidistrikt, særorgan og andre enheter fra 2011 til 2016⁹. Totalt sett har antall politistillinger økt med 1 415 årsverk siden 2011. I overkant av 1 100 av disse stillingene er gått til politidistriktene.

6.2 Dekningsgrad

Dekningsgrad defineres som forholdet mellom antall politiårsverk og antall innbyggere. Med bakgrunn i Politidirektoratets anbefaling (2008) foreligger det en politisk beslutning om å øke politidekningen til minst 2 politiårsverk per 1 000 innbyggere. Måltallet er et landsgjennomsnitt, og ikke et mål per politidistrikt. Det vil være variasjoner i dekningsgrad mellom politidistriktene grunnet kriminalitetsbildet og særskilte utfordringer i det enkelte distrikt.

Tabell 6.4 viser dekningsgraden i politiet for perioden 2011 – 2016. Antall politiårsverk i politiet økte med 2 prosent mellom 2015 og 2016, mens befolkningen økte med 1 prosent.¹⁰ Dekningsgraden økte dermed fra 1,74 i 2015 til 1,76 i 2016. I både 2013, 2014, 2015 og 2016 ble politiet tilført nye stillinger for å legge til rette for at distriktene kunne tilsette flere politiårsverk. Også for 2017 har Stortinget vedtatt øremerket bevilgninger som skal føre til ytterligere økt dekningsgrad i 2017.

Finnmark politidistrikt og Oslo politidistrikt har begge en relativt høy dekningsgrad. Finnmark politidistrikt har ansvar for to nasjonale enheter: den sentrale enheten for utstedelse av politiattester og vandelskontroll og Storskog

⁹ Se vedlegg 2 for fordeling av årsverk for sivile og jurister på politidistrikt, særorgan og andre enheter.

¹⁰ Befolkningstallet er beregnet som et gjennomsnitt av antallet ved inngangen til og utgangen av gjeldende år.

Tabell 6.5. Antall årsverk totalt per 1 000 innbyggere. Politidistrikt. 2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Endring i dekningsgrad 2011-2016	Endring i dekningsgrad 2015-2016
Agder	2,24	2,15	2,06	2,08	2,10	2,12	-0,12	0,02
Finnmark	3,84	3,82	3,97	4,24	4,55	4,65	0,81	0,10
Innlandet	2,00	1,96	1,94	1,97	2,05	2,09	0,09	0,03
Møre og Romsdal	1,86	1,83	1,81	1,85	1,90	1,95	0,09	0,05
Nordland	2,37	2,41	2,33	2,34	2,40	2,42	0,05	0,02
Oslo	3,65	3,51	3,54	3,52	3,50	3,56	-0,09	0,07
Sør-Vest	1,93	1,92	1,94	2,02	2,06	2,11	0,18	0,05
Sør-Øst	2,17	2,15	2,10	2,17	2,18	2,21	0,04	0,03
Troms	2,49	2,52	2,45	2,42	2,42	2,47	-0,02	0,05
Trøndelag	2,11	2,01	2,03	2,04	2,06	2,10	-0,01	0,03
Vest	2,03	1,95	1,96	2,04	2,10	2,11	0,08	0,01
Øst	2,26	2,22	2,18	2,28	2,34	2,40	0,14	0,06
SUM POLITIDISTRIKT	2,39	2,33	2,32	2,37	2,40	2,45	0,06	0,04
SUM INKL. SÆRORGAN OG ANDRE ENHETER	2,72	2,73	2,79	2,86	2,94	3,00	0,28	0,06

Kilde: Politidirektoratet

grensepasseringssted/Schengen-landegrense som bidrar til å trekke opp dekningsgraden. Oslo politidistrikt har også ansvar for en del tilleggsfunksjoner, jf. drøfting ovenfor.

Alle ansatte i politiet er med på å ivareta ansvaret og løse oppgavene som er tillagt etaten. Tabell 6.5 viser dekningsgraden totalt for alle stillingstyper. I 2016 var denne dekningsgraden i politidistriktene 2,45. Inkluderes særorgan og andre enheter i beregningen, var dekningsgraden 3,00 i 2016.

6.3 Fremskriving av bemanning og dekningsgrad

Målet om 2 politiårsverk per 1 000 innbyggere krever videre oppbemanning av politiårsverk. I hovedsak må dette skje gjennom at tilsetting av nyutdannede politistudenter øker mer enn total avgang i etaten. Nedenfor presenteres en fremskriving av utviklingen i antall politiårsverk. Følgende forutsetninger ligger til grunn for fremskrivingen:

- Politiårsverk er beregnet som gjennomsnitt av månedlig status per år og omfanget er alle politistillinger i politiet (politidistrikt, særorgan og andre enheter).
- Statistisk sentralbyrås hovedalternativ for befolkningsfremskriving er lagt til grunn.
- Det er forutsatt et årlig opptak på 720 studenter ved Politihøgskolen i hele perioden (jf. kolonne A i tabell 6.6).
- Det forutsettes at 6 prosent av studentene enten slutter underveis eller aldri søker jobb i politiet, jf. kolonne B i tabell 6.6. Prosentsatsen er skjønnsmessig satt ut fra erfaring fra tidligere år.
- Det antas at resterende uteksaminerte studenter fra Politihøgskolen tilsettes i etaten.
- Det er beregnet pensjonsavgang ut fra informasjon i politiets personalsystem, se kolonne E i tabell 6.6. Det er lagt inn i beregningene at 50 prosent går av med pensjon innen det første kalenderåret de har mulighet til å gå av, 24 prosent innen det andre kalenderåret, 13 prosent innen det tredje og 13 prosent innen det fjerde. Disse vektene er basert på erfaringsmessig pensjonsavgang de senere årene.

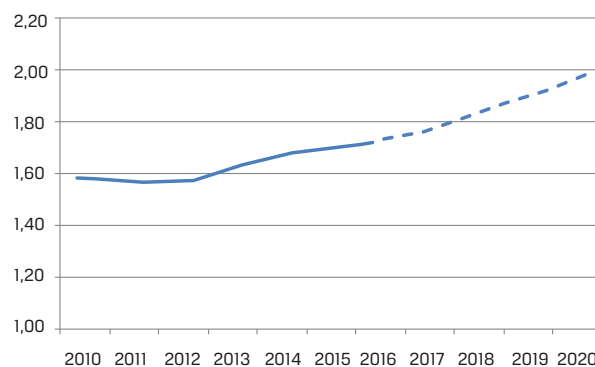
Tabell 6.6 Fremskrivning av nettotilgang på politiårsverk. 2010-2020

	A	B	C=B/A*100	D=A-B	E	F	G=E+F	I=D-G
År (Uteksaminering)	Opptak PHS (år n-3)	"Frafall v/ PHS 6 %	Frafall v/PHS i % - basert på erfaring	Anslag ut- eksaminerte studenter	Avgang pensjon	Annen avgang i etaten	Sum avgang	Overskudd studenter PHS
2010	432	23	5,32	409	192	82	274	135
2011	432	26	6,02	406	232	129	361	45
2012	553	33	6	520	276	90	366	154
2013	720	43	6	677	228	87	315	362
2014	720	43	6	677	267	67	334	343
2015	720	43	6	677	253	64	317	360
2016	720	43	6	677	238	63	301	376
2017	720	43	6	677	225	83	308	369
2018	720	43	6	677	207	83	290	387
2019	720	43	6	677	191	83	274	403
2020	720	43	6	677	169	83	252	425

Kilde: Politidirektoratet

- Det er forutsatt at 83 polititjenestemenn og -kvinner forlater etaten hvert år, av andre årsaker enn pensjonsavgang, jf. kolonne F i tabell 6.6. Tallet er basert på en gjennomsnittsberegning av antallet som har forlatt etaten de senere år (2010-2016).

Med grunnlag i fremskrevet netto tilgang av politi-studenter, jf. kolonne I i tabell 6.6, som for hvert år adderes til fjorårets antall politiårsverk og befolkningsfremskrivning fra SSB, er også dekningsgraden fremskrevet. Figur 6.1 illustrerer at politidekningen vil bli 2,0 politiårsverk per 1 000 innbyggere i 2020, gitt forutsetningene ovenfor.¹¹

Figur 6.1. Fremskrivning av antall politiårsverk per 1 000 innbyggere. 2010 - 2020

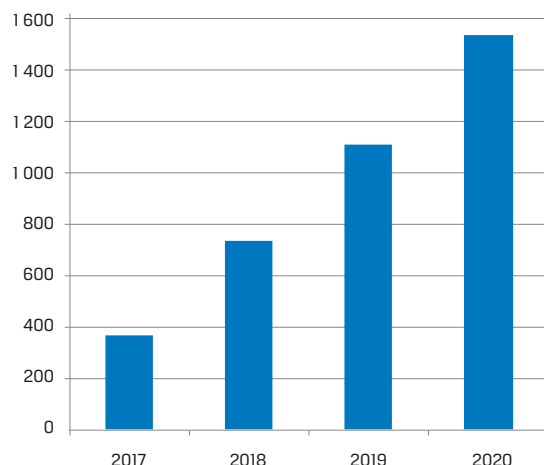
Kilde: Politidirektoratet

11 I denne beregningen er fremskrivingen basert på gjennomsnittlig bemanning i 2016. Dersom man hadde lagt til grunn bemanningen ved utgangen av 2016, samt tatt hensyn til at politidistriktene skal ansette flere enn det som er anslått i tabellen for 2017, kan politidekningen anslås til 2,0 ved utgangen av 2019. Politidirektoratet har gitt føringer til politidistriktene om å ansette i underkant av 700 årsverk i 2017, blant annet for å ta igjen for manglende ansettelse av politistillinger i 2016.

Figur 6.2 viser hva en eventuell politioppbemanning mellom 2017-2021 vil ha for økonomiske konsekvenser. Beregningen er basert på det samme estimerte omfanget som er grunnlaget i tabell 6.6 og figur 6.1. Årslønnskostnaden er anslått til 970 000 kroner, som tilsvarer det beløpet som politiet ble kompensert med av Justis- og beredskapsdepartementet ved tildeling av flere årsverk i etaten for 2016. Det er forutsatt konstant reallønn. Merkostnaden for politioppbemanningen anslås til 1,5 mrd. kroner i 2020 (målt i faste 2016-kroner).

Det understrekes at dette er en isolert fremskriving som bygger på en rekke forutsetninger i kombinasjon av at øvrige forhold holdes konstante. Det er heller ikke blitt gjort fremskrivinger for sivile- og juriststillinger. En oppbemanning av politiårsverk kan føre til at flere lovbrudd etterforskes og oppklares. Dette vil igjen føre til en større arbeidsmengde for juristene, og dermed i tillegg kreve en oppbemanning av jurister.

Figur 6.2: Årlig merkostnad ved oppbemanning av politiårsverk. Tall i mill. kroner. Faste 2016-kroner. 2017-2020

Kilde: Politidirektoratet

6.4 Årsverkskostnader i politiet

Det er gjort beregninger av årsverkskostnader for politistillinger, sivile stillinger og påtalejurister. Formålet med dette er å få anslag som viser de reelle kostnadene til årsverk i etaten. Et slikt grunnlag er blant annet nyttig når det tildeles bevilgninger for å øke bemanningen i politiet.

For politistillingene er det beregnet en sats for stillingskoden politibetjent 1 og en sats for stillingskoden politioverbetjent. Tilsvarende for de sivile stillingene er det beregnet en sats for stillingskoden rådgiver og en for stillingskoden seniorrådgiver. Hensikten med disse valgene av stillingskoder er å gjøre et skille mellom årsverkskostnaden til stillinger med lav ansiennitet og de med høyere ansiennitet. For stillingskategorien jurist, er det beregnet en gjennomsnittlig årsverkskostnad for en påtalejurist, uavhengig av ansiennitet¹².

Årsverkskostnader kan teoretisk sett dekomponeres som en sum av:

- Stillingsrelaterte kostnader
- Andre driftskostnader (direkte og indirekte)
- Kapitalkostnader/investeringer

Nedenfor følger en oversikt over kostnadskomponentene som er benyttet i utregningen av årsverkskostnadene. Det er tatt utgangspunkt i regnskapet for 2016 og beregnet gjennomsnittskostnader ved å dele de ulike kostnadskomponentene på antall årsverk i etaten i 2016.¹³

12 Påtalejurist omfatter stillingskodene politifullmektig, politiadvokat og politiadvokat 2.

13 Det er vanlig å skille mellom grensekostnad og gjennomsnittskostnad. Grensekostnaden defineres gjerne som kostnaden ved å ansette ett årsverk mer. I tillegg kan det skilles mellom kortsiktige og langsiktige grensekostnader. Både kortsiktige og langsiktige grensekostnader inkluderer driftskostnader, mens langsiktige grensekostnader også inkluderer kapitalkostnader/investeringer knyttet til ny kapasitet. Innenfor velferdsøkonomien bør offentlige tjenester prises i henhold til langsiktige grensekostnader, dvs. kostnadene ved å fremskaffe ny kapasitet pluss driftskostnader for å realisere en effektiv ressursallokering, se for eksempel Theisen og Johnsen (1992). Som indikator på langsiktig grensekostnad anvendes gjennomsnittskostnad der vi også tar med kapitalkostnader/investeringer.

Tabell 6.7. Anslag på årsverkskostnad for politibetjent 1, politioverbetjent, rådgiver, seniorrådgiver og påtalejurister. Målt i 2016-kroner

	Politi		Sivil		Jurist
	Politibetjent 1	Politioverbetjent	Rådgiver	Seniorrådgiver	Påtalejurister
Materiell					
- IKT*	23 500	23 500	46 400	46 400	46 400
- Transport	35 000	35 000	-	-	-
- Politiutstyr	14 700	14 700	-	-	-
- Kontor	5 900	5 900	6 100	6 100	6 100
- Inventar	2 600	2 600	4 200	4 200	4 200
- Diverse	3 000	3 000	7 600	7 600	7 600
EBA	83 400	83 400	98 700	98 700	98 700
Møte og kurs	3 800	3 800	6 200	6 200	6 200
Reiser	5 800	5 800	9 800	9 800	9 800
Fellestjenester	125 700	125 700	-	-	125 700
Investering	40 000	40 000	-	-	40 000
Stillingsrelaterte kostnader	343 400	343 400	179 000	179 000	344 700
Lønn	486 900	633 900	500 000	627 000	639 200
Arbeidsgiveravgift**	63 400	82 600	65 200	81 700	83 300
Årsverkskostnad	893 700	1 059 900	744 200	887 700	1 067 200

*For beregning av IKT-kostnadene til de sivile stillingskodene og påtalejuristene er utgiftene til Samband og Nødnett fjernet, da dette er utgifter som i hovedsak er rettet mot den operative delen av politiet.

**Differensiert arbeidsgiveravgift i Norge gjør at dette vil variere fra politidistrikt til politidistrikt. Her er det beregnet en sats på 13,03 prosent når man ser hele landet under ett.

Kilde: Politidirektoratet

- **Lønn.** Det er gjort et uttrekk over utbetalt lønn fra lønns- og regnskapssystemet SAP for januar 2016. Basert på dette er det estimert en gjennomsnittslønn for stillingskodene inkludert faste og variable tillegg. Overtid er ikke inkludert i lønnsutbetalingene.
- **Materiell.** Består av komponentene IKT-materiell, transport, politiutstyr, kontor, inventar, og diverse. Utgiftspostene transport¹⁴ og politiutstyr er kun aktuelle for beregning av årsverkskostnaden for politiårsverk, da det primært er denne gruppen som anvender dette materiellet i politidistriktene.
- **Møte og kurs.** Posten omfatter møteutgifter, arrangørkostnader og deltakeravgift på kurs og seminar, samt utdanningsutgifter til etter- og videreutdanning.
- **Reise.** Posten omfatter reiseutgifter. Refunderbare reisekostnader er ikke inkludert.
- **EBA-utgifter.** Posten inkluderer husleie, pluss drift og vedlikehold av bygninger. I 2016 brukte politiet 1,6 mrd. kroner til EBA.
- **Investeringer.** Etaten setter hvert år av sentrale midler til investeringer som realiseres i form av prosjekt/program, jf. drøfting i kapittel 3. Utviklingsporteføljen var på om lag 628 mill. kroner i 2016.
- **Fellestjenester.** Bemanningsveksten av politiårsverk vil også kunne gi økte kostnader i form av økt behov for administrasjon og fellestjenester. Dette gjelder blant annet støttetjenester som leveres fra Politiets fellestjenester og Politiets IKT-tjenester, og tjenester levert av Politiets høgskolen. Driftskostnadene i disse enhetene er derfor også tatt med i årsverkskostnaden.

14 Transportutgiftene i politidistriktene er i stor grad knyttet til bil.

Fellestjenester og investering er ikke inkludert i beregningen av sivile årsverkskostnader. Fellestjenester og investering har arbeidsoppgaver og mål som primært er rettet mot den operative delen av politiet, og er således uavhengig av antall sivile årsverk.

Tabell 6.7 viser anslag på gjennomsnittlige årsverkskostnader per stillingskode. Som det fremkommer kan for eksempel gjennomsnittlig årsverkskostnad for en politibetjent 1 anslås til 893 700 kroner og gjennomsnittlig årsverkskostnad til en politioverbetjent anslås til 1 059 900 i 2016.

Det understrekes at dette er en grov illustrasjon på årsverkskostnaden til de ulike stillingene. For flere av utgiftskomponentene er det krevende å basere seg på gjennomsnittskostnader ved beregning av årsverkskostnader. Eksempelvis for EBA-utgiftene er det betydelige forskjeller mellom politidistriktene for hvor store husleieutgifter per årsverk man har. Dette skyldes blant annet at behovet for antall lokasjoner og prisen per kvadratmeter varierer.

7 REFERANSER

Politidirektoratet (2008). *Politiet mot 2020.*
Bemannings- og kompetansebehov i politiet.

Politidirektoratet (2016). *Ressursanalyse 2015.*
Utgifter og bemanning i politi- og lensmannsetaten.

Prop. 1 S (2015–2016).
Justis- og beredskapsdepartementet.

Theisen, Theis og Åge Johnsen (1992).
Prissystemer for kommunale tjenester.

8 VEDLEGG 1. DATAKILDER OG DATABEARBEIDING

Regnskapstall for alle enheter over hele perioden er innhentet fra etatens økonomisystem. Grunnlaget for kontoføringen i den enkelte enhet er kontoplan for politi- og lensmannsetaten. Staten fører regnskap etter kontantprinsippet.

Fra 2014 har politi- og lensmannsetaten endret kontoplan og grupperingen av utgiftsgrupper. Regnskapskontiene er gruppert i 5 ulike utgiftsgrupper ut fra kontoplanen:

1 – Personell

2 – Eiendom, bygg og anlegg (EBA)

3 – Materiell

4 – Tjenester

5 – Diverse

Analysen omfatter driftsutgiftene i politi- og lensmannsetaten, fordelt på utgiftsgruppene 1-5. Disse er hentet fra utgiftskapittel 440, 442, 448. Hva som inngår i de enkelte utgiftsgruppene, er nærmere spesifisert i de delkapitlene som omhandler de enkelte gruppene. Spesielle driftsutgifter, tilknyttet asylsaker og andre utlendingssaker, er ikke inkludert i analysen.

Nærmere opplysninger om lønnsutgifter er hentet fra politiets lønns- og personalsystem (SAP). Tall for overtid er basert på utbetalt overtid og ikke opptjent overtid.

Alle politidistrikter og særorgan benyttet SAP fra mai 2008. Årsverkstallene inkluderer antall lønnede årsverk, men ekskluderer ansatte i fødselspermisjon, timelønnede, ansatte på pensjonistvilkår og innleide eksterne. Et unntak er knyttet til når årsverk sees opp mot utbetalt lønn i kap.4, her inkluderes årsverkene til permisjon fordi utbetalt lønn også inkluderer ansatte i etaten som fortiden er i lønnet permisjon. For å fange opp variasjoner gjennom året, er det foretatt et uttrekk av alle lønnede ansatte den siste datoen i hver måned. Med utgangspunkt i de ansattes stillingsandel og tilstedeværelsesgrad innenfor ulike

typer ulønnede permisjoner og eventuell uføregrad, er det beregnet antall lønnede månedsverk. Gjennomsnittet av antall lønnede månedsverk for et år er benyttet til å beregne antall årsverk per år.

Fra 1.1.2010 ble det gjort en endring i rutiner for avlønning av beordrede¹⁵ til Utrykningspolitiet. Politidistriktet hvor den enkelte var ansatt skulle utbetale lønnen til de som jobber i Utrykningspolitiet. Politidistriktet fikk kompensert disse midlene gjennom budsjettrammen (fast lønn) og korreksjoner i løpet av året (variabellønn). Fra og med 1.1.2016 ble ikke variabellønn for UP- personell belastet regnskapene til det politidistriktet den enkelte er ansatt. Fast lønn blir fortsatt belastet politidistriktene. Dette medfører at stillingsutgiftene i Utrykningspolitiet har blitt redusert fra 2010, selv om antallet årsverk har økt. Samme avlønningsrutine gjelder også for beordrede til Reinpolitiet (Finnmark politidistrikt).

Ansatte som lønnes av etaten, men som er i utenlandstjeneste, vil være inkludert i beregningen av årsverk. De som er i utenlandstjeneste vil i all hovedsak ha stillingskode som internasjonal rådgiver, som er en sivil stillingskode. Lønnsutgiftene i forbindelse med utenlandstjeneste refunderes fra Utenriksdepartementet.

Ved permisjon fra en stilling i etaten for å jobbe et annet sted i etaten, vil man være lønnet og dermed telles der man faktisk jobber. Dersom man er beordret til å jobbe et annet sted i etaten enn der man opprinnelig er ansatt, vil man lønnes fra og dermed telles som årsverk der man opprinnelig er ansatt. Enhet for registrerte utgifter og årsverk er dermed sammenfallende. På grunn av utenlandstjeneste og beordringer kan noen politidistrikt være registrert med flere lønnede årsverk enn det de faktisk har tilgjengelig i distriktet.

15 Etter § 21 i Politiloven kan embets- og tjenestemenn i politi- og lensmannsetaten beordres til midlertidig å gjøre tjeneste i annet distrikt, i et av politiets særorganer, i departementet, i Politidirektoratet eller til å tjenestegjøre uten hensyn til distriktsgrenser, samt å gjennomgå kurs ved Politihøgskolen eller annen utdanning for polititjenesten. På samme måte kan embets- og tjenestemenn i Politidirektoratet beordres til midlertidig tjeneste i et politidistrikt, i et særorgan eller i departementet.

Ved internhandel vil den ene enhets utgift være en annen enhets inntekt, og i prinsippet være et nullsumspill for etaten som helhet. Den enkelte enhets utgifter til materiell og polititjenester inngår som en del av enhets driftsutgifter. Inntekter fra internhandel kan disponeres av enheten, og må derfor trekkes fra driftsutgiftene for å gi et mer reelt bilde av økonomien i både enheten og etaten totalt.

Eksempelvis kjøper Politiets fellestjenester inn uniformer som selges videre til politidistrikt og særorgan. Dersom det ikke korrigeres for inntekter fra internhandel, vil uniformen utgiftsføres to ganger – både ved innkjøp i Politiets fellestjenester (som kjøp av varer for videresalg) og ved videresalg til en annen enhet. Brutto omsetning (utgifter) i Politiets fellestjenester må derfor reduseres for denne omsetningen for å gi det riktige kostnadsbilde av enhets drift. Samme prinsippet gjelder ved kjøp/salg av polititjenester mellom politidistrikt og særorgan.

9 VEDLEGG 2. ANTALL ÅRSVERK FOR SIVILE OG JURISTER

Tabell 9.1 Antall årsverk i juriststillinger fordelt på politidistrikt, særorgan og andre enheter. ¹⁾2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Agder	32	32	31	32	35	35
Finnmark	17	19	16	17	17	18
Innlandet	39	36	36	37	39	43
Møre og Romsdal	23	22	23	23	24	27
Nordland	41	40	37	38	40	42
Oslo	152	164	145	144	158	160
Sør-Vest	67	66	65	68	71	72
Sør-Øst	91	93	89	92	98	102
Troms	17	19	17	18	18	20
Trøndelag	45	44	45	48	53	55
Vest	64	65	59	62	67	72
Øst	89	88	85	88	98	109
SUM POLITIDISTRIKT	677	688	649	666	719	754
Kripos	25	27	14	17	17	18
ØKOKRIM	33	33	33	34	34	32
Utrykningspolitiet	4	3	1	1	2	3
Politiets utlendingsenhet	8	8	7	10	13	16
SUM SÆRORGAN	70	71	56	63	66	69
Grensekommisariatet	-	-	-	-	-	-
Nasjonalt ID-senter	-	-	-	-	-	-
Namsfogden i Oslo	-	-	-	-	-	-
Politiets Data- og materielltjeneste (delt fra 01.03.2014)	-	-	-	-	-	-
Politiets fellestjenester (fra 01.03.2014)	-	-	-	-	-	-
Politiets IKT-tjenester (fra 01.03.2014)	-	-	-	-	1	2
Politidirektoratet	51	50	14	12	12	12
Politi høyskolen	9	10	4	4	3	3
SUM ANDRE ENHETER	59	60	19	16	16	17
SUM	806	818	723	745	801	840

1) Se vedlegg 1 for dokumentasjon av hvordan årsverk er beregnet.

Kilde: Politidirektoratet

Tabell 9.2 Antall årsverk i sivile stillinger fordelt på politidistrikt, særorgan og andre enheter. ¹⁾ 2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Agder	161	154	154	155	156	156
Finnmark	90	94	107	114	123	126
Innlandet	236	237	233	236	241	240
Møre og romsdal	144	141	147	150	153	150
Nordland	203	196	196	201	199	198
Oslo	828	837	842	827	839	813
Sør-vest	285	290	301	305	310	316
Sør-øst	418	410	422	428	425	419
Troms	101	98	97	95	97	99
Trøndelag	244	249	250	255	251	244
Vest	331	335	351	361	357	355
Øst	491	487	506	505	516	511
SUM POLITIDISTRIKT	3532	3529	3607	3629	3666	3628
Kripos	240	241	258	263	273	284
ØKOKRIM	75	74	75	80	87	86
Utrykningspolitiet	17	18	20	19	20	17
Politiets utlendingsenhet	281	271	270	316	372	479
SUM SÆRORGAN	612	604	622	678	751	866
Grensekommissariatet	4	4	5	5	5	5
Nasjonalt ID-senter	0	30	33	35	35	39
Namsfogden i Oslo	111	111	115	117	113	114
Politiets data- og materielltjeneste (delt fra 01.03.2014)	254	270	293	-	-	-
Politiets fellestjenester (fra 01.03.2014)	-	-	-	115	118	134
Politiets ikt-tjenester (fra 01.03.2014)	-	-	-	209	239	342
Politidirektoratet	112	120	144	178	218	221
Politi høyskolen	249	281	296	293	299	309
SUM ANDRE ENHETER	730	816	886	953	1028	1164
SUM	4875	4948	5115	5260	5445	5659

1) Se vedlegg 1 for dokumentasjon av hvordan årsverk er beregnet.

Politidirektoratet

2017

Trykk: Norengros Erik Tanche Nilssen AS

Layout: Norengros Erik Tanche Nilssen AS

Foto omslag: Politiet

POD publisasjon 2017/06

ISBN 978-82-8256-065-8